

KAZNENI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OPĆI DIO

GLAVA I

Članak 1.

Predmet ovoga Zakona

Ovim se Zakonom uređuje opći dio kaznenog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i kaznena djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Članak 2.

Značenje izričaja u ovome Zakonu

- (1) *Kazneno zakonodavstvo* u Federaciji sačinjavaju kaznenopravne odredbe sadržane u ovom Zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) *Područje Federacije* je kopneno područje, obalno more i vodene površine unutar njezinih granica, te zračni prostor nad njima.
- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani dužnosnik ili druga službena osoba u tijelima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim tijelima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno obavlja službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim temeljem zakona povjereno obavljanje javnih ovlasti, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu dužnost; te druga osoba koja obavlja određenu službenu dužnost temeljem ovlasti iz zakona ili drugog propisa donesenog temeljem zakona.
- (4) *Vojna osoba* je vojnik na odsluženju vojne obveze, pitomac vojne škole, djelatni mlađi časnik, časnik, vojni službenik i osoba iz pričuvnog sastava dok se nalazi na vojnoj službi, te civilna osoba koja obavlja određenu vojnu dužnost.
- (5) Kada je kao počinitelj pojedinog kaznenog djela označena službena osoba ili vojna osoba, osobe iz stavka 3. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela, ako iz obilježja pojedinog kaznenog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (6) *Odgovorna osoba* je osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njezinu dužnost ili temeljem posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih temeljem zakona, ili općeg akta gospodarskog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom gospodarskom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stavka 3. ovoga članka kada su u pitanju radnje čijim je počiniteljem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao kazneno djelo odredbama glave o kaznenim djelima protiv službene i druge odgovorne dužnosti ili odredbama o kaznenim djelima čiji je počinitelj službena osoba, propisanima u nekoj drugoj glavi ovoga Zakona ili drugim zakonom Federacije ili kantona.
- (7) Kada je kao počinitelj kaznenih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz st. 3. i 5. ovoga članka mogu biti počinitelji tih djela, ako iz zakonskih obilježja pojedinog kaznenog djela ne proizilazi da počinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (8) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog tijela strane države, javni dužnosnik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sudac i drugi službenik međunarodnog suda, službujući u Federaciji.
- (9) *Dijete* je, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
- (10) *Maloljetnik* je, u smislu ovoga Zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (11) *Pravna osoba* je, u smislu ovoga Zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija, Republika Srpska, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki ustrojbeni oblik gospodarskog društva i svi oblici povezivanja gospodarskih društava, ustanova, ustanova za obavljanje kreditnih i drugih bankarskih poslova ili za osiguranje osoba i imovine, te druge novčarske ustanove, fond, političke stranke, udruge građana i drugi oblici udruživanja koji mogu stjecati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili tijelo koje ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (12) *Gospodarsko društvo* je, u smislu ovoga Zakona, korporacija, poduzeće, tvrtka, ortaštvo i svaki ustrojbeni oblik registriran za obavljanje gospodarske djelatnosti.
- (13) *Udruženje* je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
- (14) *Više osoba* je najmanje dvije osobe ili više njih.
- (15) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba ili više njih.
- (16) *Grupa ljudi* je udruga od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog počinjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela.
- (17) *Organizirana grupa ljudi* je grupa ljudi koja je ustrojena, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg počinjenja kaznenog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijeni ustroj.
- (18) *Zločinačka organizacija* je organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući s ciljem počinjenja jednog ili više kaznenih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
- (19) *Izbjeglica ili raseljena osoba* je, u smislu ovoga Zakona, osoba koja je napustila svoju imovinu na području Federacije u vremenu između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine, za koju se pretpostavlja da je izbjeglica ili raseljena osoba po

- Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
- (20) *Članovi obitelji* u smislu ovoga Zakona jesu: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, posvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stupnja zaključno i rođak po tazbini do drugog stupnja zaključno.
- (21) *Tajna Federacije*, kantona, grada i općine je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim temeljem zakona, određena tajnom Federacije, čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za Federaciju, kanton, grad i općinu.
- (22) *Vojna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili aktom nadležnog tijela Federacije donesenim temeljem zakona proglašena vojnom tajnom.
- (23) *Službena tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležne institucije u Federaciji, kantonu, gradu i općini, donesenim temeljem zakona proglašena službenom tajnom.
- (24) *Poslovna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom gospodarskog društva, ustanove ili druge pravne osobe određen poslovnom tajnom, a koji znači proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada, te drugi podatak zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine gospodarske interese.
- (25) *Profesionalna tajna* je podatak o osobnom ili obiteljskom životu stranaka koji saznaju odvjetnici, branitelji, bilježnici, doktori medicine, doktori stomatologije, primalje ili drugi zdravstveni djelatnici, psiholozi, djelatnici skrbništva, vjerski ispovjednici i druge osobe u obavljanju svoga zvanja.
- (26) *Isprava* je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
- (27) *Novac* je kovano ili papirnato sredstvo plaćanja koje je temeljem zakona u optjecaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (28) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (29) *Pokretnina* je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, te telefonski i drugi impulsi.
- (30) *Motorno vozilo* je svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom ili zračnom prometu.
- (31) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se tko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (32) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna tvar s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili tvar koja se lako može pretvoriti u takvu tvar, ako podliježe nadzoru po međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina potvrdila, ili tvar koja je proglašena opojnom drogom od nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.

- (33) *Izražavanje* u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

GLAVA II

TEMELJNE ODREDBE

Članak 3.

Temelj i ograničenja kaznenopravne prisile

- (1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povrjeđuju osobne slobode i prava čovjeka, te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Federacije i međunarodnim pravom, da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile.
- (2) Propisivanje kaznenih djela i mjere kaznenopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene kaznenopravne prisile i njezinoj razmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge temeljne vrijednosti.

Članak 4.

Načelo zakonitosti

- (1) Kaznena djela i kaznenopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
- (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga kaznenopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je počinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao kazneno djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Članak 5.

Vremensko važenje Kaznenog zakona

- (1) Prema počinitelju kaznenog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- (2) Ako se poslije počinjenja kaznenog djela zakon jednom ili više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je blaži za počinitelja.

Članak 6.

Vrste kaznenopravnih sankcija

Kaznenopravne sankcije jesu: kazne, mjere upozorenja, sigurnosne mjere i odgojne mjere.

Članak 7.

Svrha kaznenopravnih sankcija

Svrha kaznenopravnih sankcija jest:

- preventivni utjecaj na druge da poštuju pravni poredak i ne počine kaznena djela;
- sprječavanje počinitelja da počini kaznena djela i poticanje njegovog preodgoja.

Članak 8.

Ograničenja u izvršenju kaznenopravnih sankcija

Počinitelju kaznenog djela u izvršenju kaznenopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara naravi i sadržaju te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštovanje osobe

počinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, sukladno međunarodnom pravu.

GLAVA III

PRIMJENA KAZNENOG ZAKONODAVSTVA U FEDERACIJI

Članak 9.

Isključenje primjene kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema djeci

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Članak 10.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema maloljetnicima

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema maloljetnicima sukladno Glavi X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Članak 11.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji na pravne osobe

Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se na pravne osobe sukladno Glavi XIV (*Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela*) ovoga Zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Članak 12.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji prema svakom tko na području Federacije počini kazneno djelo

- (1) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počini kazneno djelo na području Federacije.
- (2) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počini kazneno djelo na domaćem plovilu, bez obzira gdje se plovilo nalazilo u vrijeme počinjenja kaznenog djela.
- (3) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko počini kazneno djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

Članak 13.

Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji za kaznena djela počinjena na području Bosne i Hercegovine

- (1) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakome tko na području Bosne i Hercegovine počini:
 - a) bilo koje kazneno djelo protiv ustavnog ustrojstva Federacije iz Glave XV (*Kaznena djela protiv ustavnog ustrojstva Federacije*) ovoga Zakona;
 - b) kazneno djelo protiv službene ili odgovorne osobe u svezi njezine službe.

- (2) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan područja Federacije počini bilo koje drugo kazneno djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stavka 1. ovoga članka.
- (3) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Federacije prema Bosni i Hercegovini, njezinom državljaninu ili prema Federaciji ili njezinom državljaninu počini bilo koje kazneno djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stavka 1. ovoga članka.
- (4) Kazneno zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan područja Federacije prema stranoj državi ili prema strancu počini kazneno djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Ako zakonom nije drugačije propisano, sud u takvom slučaju ne može izreći kaznu težu od kazne propisane zakonom zemlje u kojoj je kazneno djelo počinjeno.
- (5) U slučajevima iz st. 2. i 3. ovoga članka kazneno zakonodavstvo u Federaciji primijenit će se samo ako se počinitelj kaznenog djela zatekne na području Federacije ili bude izručen, a u slučaju iz stavka 4. ovoga članka samo ako se počinitelj zatekne na području Federacije i ne bude izručen drugoj državi.

Članak 14.

Primjena Općeg dijela ovoga Zakona

- (1) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema počiniteljima svih kaznenih djela propisanih zakonima u Federaciji.
- (2) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
- (3) Odredbe Općeg dijela ovoga Zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim Zakonom nije drugačije propisano.

GLAVA IV

ZASTARA

Članak 15.

Zastara kaznenog progona

- (1) Ako u ovom Zakonu nije drugačije propisano, kazneni se progon ne može poduzeti kada od počinjenja kaznenog djela protekne:
 - a) trideset i pet godina za kazneno djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;
 - b) dvadeset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;
 - c) petnaest godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina;
 - d) deset godina za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko tri godine;
 - e) pet godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;
 - f) tri godine za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.

- (2) Ako je za kazneno djelo propisano više kazni, rok zastare određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Članak 16.

Tijek i prekid zastare kaznenog progona

- (1) Zastara kaznenog progona počinje od dana kada je kazneno djelo počinjeno.
- (2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu kazneni progon ne može poduzeti ili nastaviti.
- (3) Zastara se prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi progona počinitelja zbog počinjenog kaznenog djela.
- (4) Zastara se prekida i kada počinitelj, u vrijeme dok teče rok zastare, počinu isto tako teško ili teže kazneno djelo.
- (5) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
- (6) Zastara kaznenog progona nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru kaznenog progona.

Članak 17.

Zastara izvršenja kazne

Ako u ovom Zakonu nije drugačije propisano, izrečena se kazna neće izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) trideset i pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- b) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- c) petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;
- d) deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
- e) pet godina ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
- f) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Članak 18.

Zastara izvršenja sporedne kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastara izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastupa kada proteknu dvije godine od dana pravomoćnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
- (2) Zastara izvršenja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosne mjere oduzimanja predmeta nastupa kada protekne pet godina od dana pravomoćnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
- (3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti i sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom nastupa kada protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Članak 19.

Tijek i prekid zastare izvršenja kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastara izvršenja kazne počinje od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena,

a u slučaju opoziva uvjetne osude od dana pravomoćnosti odluke o opozivu uvjetne osude.

- (2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
- (3) Zastara se prekida svakom radnjom nadležnog tijela koja se poduzima radi izvršenja kazne.
- (4) Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći.
- (5) Zastara izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastaru izvršenja kazne.
- (6) Odredbe st. 2. do 5. ovoga članka primjenjuju se i na zastaru izvršenja sigurnosnih mjera.

Članak 20.

Nezastarivost kaznenog progona i izvršenja kazne

Kazneni progon i izvršenje kazne ne zastarijeva za kaznena djela za koja po međunarodnom pravu zastara ne može nastupiti.

GLAVA V

KAZNENO DJELO

Članak 21.

Kazneno djelo

Kazneno djelo jest protupravno djelo koje je zakonom propisano kao kazneno djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana kaznenopravna sankcija.

Članak 22.

Način počinjenja kaznenog djela

- (1) Kazneno djelo se može počinuti činjenjem ili nečinjenjem.
- (2) Kazneno djelo je počinjeno nečinjenjem kada je počinitelj koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice kaznenog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju toga kaznenog djela činjenjem.

Članak 23.

Vrijeme počinjenja kaznenog djela

Kazneno djelo je počinjeno u vrijeme kada je počinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira kada je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Članak 24.

Mjesto počinjenja kaznenog djela

- (1) Kazneno djelo je počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično nastupila.
- (2) Kazneno djelo je u slučaju kažnjivog pokušaja počinjeno kako u mjestu gdje je počinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovoj namjeri posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelomično trebala nastupiti.

- (3) Kazneno djelo je u slučaju sudioništva počinjeno u mjestu određenom u stavku 1. ovoga članka i u mjestu gdje je sudionik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema namjeri sudionika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Članak 25.
Beznačajno djelo

Nije kazneno djelo ono djelo koje je, iako sadrži zakonska obilježja kaznenog djela, zbog načina počinjenja, neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica i niskog stupnja kaznene odgovornosti počinitelja, beznačajno djelo.

Članak 26.
Nužna obrana

- (1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u nužnoj obrani.
- (2) Nužna je ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili od drugoga odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad, a koja je srazmjerna napadu.
- (3) Počinitelj koji prekorači granice nužne obrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinio zbog jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može se i osloboditi kazne.

Članak 27.
Krajnja nužda

- (1) Nije kazneno djelo ono djelo koje je počinjeno u krajnjoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kada je djelo počinjeno da počinitelj od sebe ili od drugoga otkloni istodobnu ili izravno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom počinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.
- (3) Počinitelj koji sam izazove opasnost ali iz nehaja, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje počinjeno pod osobito olakotnim okolnostima, može se i osloboditi kazne.
- (4) Nema krajnje nužde ako je počinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Članak 28.
Pokušaj

- (1) Tko s namjerom započne počinjenje kaznenog djela, ali ga ne dovrši, kaznit će se za pokušaj kaznenog djela ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog kaznenog djela kada zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
- (2) Počinitelj će se za pokušaj kaznenog djela kazniti u granicama kazne propisane za to kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.

Članak 29.
Neprikladan pokušaj

Počinitelj koji pokuša počiniti kazneno djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom predmetu, može se osloboditi kazne ili se može blaže kazniti.

Članak 30.
Dragovoljni odustanak

- (1) Počinitelj koji je pokušao počiniti kazneno djelo, ali je dragovoljno odustao od kažnjivog pokušaja, može se osloboditi kazne.
- (2) U slučaju dragovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja, počinitelj će se kazniti za one radnje koje tvore neko drugo samostalno kazneno djelo.

Članak 31.
Supočinitelji

Ako više osoba zajednički počini kazneno djelo, sudjelovanjem u počinjenju kaznenog djela ili poduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi počinjenju kaznenog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to kazneno djelo.

Članak 32.
Poticanje

- (1) Tko drugoga s namjerom potiče da počini kazneno djelo, kaznit će se kao da ga je sam počinio.
- (2) Tko drugoga s namjerom potiče na počinjenje kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, a kazneno djelo ne bude ni pokušano, kaznit će se kao za pokušaj kaznenog djela.

Članak 33.
Pomaganje

- (1) Tko drugome s namjerom pomogne u počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kao da ga je sam počinio, a može se i blaže kazniti.
- (2) Kao pomaganje u počinjenju kaznenog djela smatra se osobito: davanje savjeta ili uputa kako da se počini kazneno djelo, stavljanje na raspolaganje počinitelju sredstava za počinjenje kaznenog djela, uklanjanje prepreka za počinjenje kaznenog djela te unaprijed obećano prikrivanje kaznenog djela, počinitelja, sredstava kojima je kazneno djelo počinjeno, tragova kaznenog djela ili predmeta pribavljenih kaznenim djelom.

Članak 34.
Granice kaznene odgovornosti i kažnjivosti sudionika

- (1) Supočinitelj je kazneno odgovoran u granicama svoje namjere ili nehaja, a poticatelj i pomagač u granicama svoje namjere.
- (2) Supočinitelja, poticatelja ili pomagača koji dragovoljno spriječi počinjenje kaznenog djela, sud će osloboditi kazne.
- (3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje kaznenu odgovornost ili dopušta oslobođenje od kazne ili ublažavanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom počinitelju, supočinitelju, poticatelju ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

GLAVA VI

KAZNENA ODGOVORNOST

Članak 35.

Sadržaj kaznene odgovornosti

- (1) Kazneno je odgovoran počinitelj koji je ubrojiv i kriv za počinjeno kazneno djelo.
- (2) Počinitelj je kriv ako je kazneno djelo počinio s namjerom.
- (3) Počinitelj je kriv i ako je kazneno djelo počinio iz nehaja, ako to zakon izričito propisuje.

Članak 36.

Ubrojivost

- (1) Nije ubrojiva osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima, zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvitka (neubrojivost).
- (2) Počinitelj kaznenog djela čija je sposobnost shvaćanja značenja svojeg djela ili sposobnost upravljanja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stavka 1. ovoga članka, može se blaže kazniti (bitno smanjena ubrojivost).
- (3) Kazneno je odgovoran počinitelj kaznenog djela koji se uporabom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kojem nije mogao shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje kazneno djelo bilo obuhvaćeno njegovom namjerom ili je glede kaznenog djela kod njega postojao nehaj, a zakon za takvo kazneno djelo propisuje kaznenu odgovornost i za nehaj (samoskrivljena neubrojivost).
- (4) Bitno smanjena ubrojivost u koju se počinitelj doveo na način iz stavka 3. ovoga članka ne može biti temelj za ublažavanje kazne.

Članak 37.

Namjera

- (1) Kazneno se djelo može počiniti s izravnom ili neizravnom namjerom.
- (2) Počinitelj postupa s izravnom namjerom kada je bio svjestan svojeg djela i htio njegovo počinjenje.
- (3) Počinitelj postupa s neizravnom namjerom kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njezino nastupanje.

Članak 38.

Nehaj

- (1) Kazneno djelo može se počiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehaja.
- (2) Počinitelj postupa iz svjesnog nehaja kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je

lakomisleno držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.

- (3) Počinitelj postupa iz nesvjesnog nehaja kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Članak 39.

Stvarna zabluda

- (1) Nije kazneno odgovorna osoba koja u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisana obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehaja, kazneno je odgovorna za kazneno djelo počinjeno iz nehaja ako zakon za to kazneno djelo propisuje kažnjavanje i za nehaj.

Članak 40.

Pravna zabluda

Počinitelj kaznenog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

GLAVA VII

KAZNE

Članak 41.

Vrste kazni

- (1) Kazneno odgovornim počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove kazne:
 - a) kazna zatvora;
 - b) novčana kazna.
- (2) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (4) Ako je za jedno kazneno djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.
- (5) Za kaznena djela počinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kada nije propisana zakonom, ili kada je zakonom propisano da će se počinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Članak 42.

Svrha kažnjavanja

Svrha kažnjavanja jest:

- a) da se izrazi društvena osuda počinjenog kaznenog djela;
- b) da se utječe na počinitelja da ubuduće ne počini kaznena djela;
- c) da se utječe na ostale da ne počine kaznena djela;

- d) i da se utječe na svijest građana o pogibeljnosti kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja počinitelja.

Članak 43.

Kazna zatvora

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti dulja od dvadeset godina.
- (2) Za najteže oblike teških kaznenih djela počinjenih s namjerom, može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset i pet godina (dugotrajni zatvor).
- (3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino kazneno djelo.
- (4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći počinitelju koji u vrijeme počinjenja kaznenog djela nije navršio dvadeset i jednu godinu života.
- (5) Pod uvjetima propisanim Glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovoga Zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, naravi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna oduzimanja slobode.
- (6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.
- (7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine te kazne.

Članak 44.

Rad za opće dobro na slobodi

- (1) Kada sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci, može istodobno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženika, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
- (2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi temelji se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istodobno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe kaznenopravnih sankcija.
- (3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju razmjernom izrečenoj kazni zatvora, od najmanje deset do najviše šezdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od jedne godine.
- (4) Pri ocjenjivanju trajanja rada za opće dobro na slobodi kao i vremena obavljanja toga rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti počinitelja s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.
- (5) U slučaju kad osuđenik istekom određenog roka nije izvršio ili je samo djelomično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o

izvršenju kazne zatvora u trajanju razmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.

- (6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama članka 48. (*Zamjena novčane kazne*) ovoga Zakona.
- (7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima.

Članak 45.

Uvjetni otpust

- (1) Osuđenik koji je izdržao polovinu, te iznimno osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora, može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora pod uvjetom da ne počini novo kazneno djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđenik koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a osobito da neće počinuti kaznena djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenika, uzet će se u obzir njegovo ponašanje tijekom izdržavanja kazne i druge okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.
- (3) Osuđenik koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stavka 1. ovoga članka i ukoliko posebne okolnosti vezane za osobnost osuđenika jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđenik na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Članak 46.

Opoziv uvjetnog otpusta

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđenik za vrijeme uvjetnog otpusta počini jedno ili više kaznenih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđenik na uvjetnom otpustu počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust, sud osobito uzima u obzir sličnost počinjenih djela, njihovo značenje, pobude iz kojih su počinjena te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta, sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđenik izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.

- (4) Odredbe st. 1. do 3. ovoga članka primjenjuju se i kad se osuđeniku na uvjetnom otpustu sudi za kazneno djelo počinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.
- (5) Ako je osuđenik na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produljuje za vrijeme koje je osuđenik proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Članak 47. Novčana kazna

- (1) Novčana kazna izriče se u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
- (2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šezdeset dnevnih iznosa, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja najviše tisuću pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
- (3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od 150 KM a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za kaznena djela počinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim Zakonom.
- (4) Prilikom izricanja novčane kazne za kaznena djela počinjena iz koristoljublja, sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovoga članka, ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je počinitelj pribavio počinjenjem kaznenog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju počinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio počinjenjem kaznenog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
- (5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka počinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netto plaće i njegove druge dohotke, te obiteljske obveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
- (6) Podatke iz st. 1. do 5. ovoga članka koji sudu nisu poznati osigurava optuženik u roku koji odredi sud, a najkasnije do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku. Ako do okončanja glavne rasprave u kaznenom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu, pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.
- (7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviši jednu trećinu posljednje službeno objavljene prosječne mjesečne netto plaće zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.

- (8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana niti dulji od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđenik isplati novčanu kaznu i u obrocima, s tim da rok isplate ne može biti dulji od dvije godine.
- (9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom Zakonu prihod su Proračuna Federacije.

Članak 48. Zamjena novčane kazne

- (1) Novčana kazna se ne naplaćuje prisilno.
- (2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelomično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
- (3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu za svakih započelih 50 KM novčane kazne, odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti dulji od jedne godine.
- (4) Ako osuđenik isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se razmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđenik isplati ostatak novčane kazne, izvršenje zatvora će se obustaviti.

Članak 49. Opća pravila za odmjeravanje kazne

- (1) Sud će počinitelju kaznenog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to kazneno djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (olakotne i otegotne okolnosti), a osobito: stupanj kaznene odgovornosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, raniji život počinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon počinjenog kaznenog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja.
- (2) Kada sud odmjerava kaznu počinitelju za kazneno djelo počinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela počinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oproštene kazne.
- (3) Pri odmjeravanju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovinsko stanje počinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obvezama.

Članak 50. Ublažavanje kazne

- Sud može počinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:
- a) kada zakon propisuje da se počinitelj može blaže kazniti;

- b) i kada sud utvrdi da postoje osobito olakotne okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Članak 51.

Granice ublažavanja kazne

- (1) Kada postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz članka 50. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
 - a) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
 - b) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
 - c) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
 - d) ako je za kazneno djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
 - e) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
 - f) ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
 - g) ako je za kazneno djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.
- (2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to kazneno djelo.

Članak 52.

Oslobodenje od kazne

- (1) Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela kada to zakon izričito propisuje.
- (2) Kada je sud ovlašten počinitelja kaznenog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članku 50. (*Ublažavanje kazne*) ovoga Zakona.

Članak 53.

Poseban slučaj oslobodenja od kazne za kaznena djela počinjena iz nehaja

Sud može osloboditi kazne počinitelja kaznenog djela počinjenog iz nehaja, kada posljedice djela tako teško pogađaju počinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očito ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Članak 54.

Stjecaj kaznenih djela

- (1) Ako je počinitelj jednom radnjom ili s više radnji počinio više kaznenih djela za koja mu se istodobno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih

kaznenih djela, pa će za sva kaznena djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.

- (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
 - a) ako je za neko od kaznenih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
 - b) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije doseći zbroj utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;
 - c) ako su za sva kaznena djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
 - d) ako je za kaznena djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dosegnuti zbroj utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka kaznena djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga kaznena djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stavka 2. toč. b) do d) ovoga članka.
- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno kazneno djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stavka 2. točke d) ovoga članka.
- (5) Ako je sud za kaznena djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stavka 2. toč. b) i c) ovoga članka.

Članak 55.

Produljeno kazneno djelo

- (1) Odredbe ovoga Zakona o stjecaju kaznenih djela neće se primijeniti kada počinitelj počinu produljeno kazneno djelo.
- (2) Produljeno kazneno djelo je počinjeno kada je počinitelj s namjerom počinio više istih ili istovrsnih kaznenih djela koja s obzirom na način počinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kada se radi o produljenom kaznenom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to kazneno djelo. Ako se radi o istovrsnim kaznenim djelima, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Članak 56.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za kazneno djelo počinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne

maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva kaznena djela primjenom odredaba članka 54. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona, uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđenik izdržao, uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.

- (2) Za kazneno djelo počinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će počinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne, ako se primjenom odredaba članka 55. ovoga Zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
- (3) Prema osuđeniku koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora počini kazneno djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se stegovna mjera.

Članak 57.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

- (1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako oduzimanje slobode u svezi kaznenog djela, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
- (2) Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za kazneno djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.
- (3) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan oduzimanja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Članak 58.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu

Pritvor, oduzimanje slobode u tijeku postupka izručenja i kazna koju je počinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto kazneno djelo, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

GLAVA VIII

MJERE UPOZORENJA

Članak 59.

Vrste mjera upozorenja

Mjere upozorenja jesu:

- a) sudska opomena;
- b) uvjetna osuda.

Članak 60.

Svrhe mjera upozorenja

- (1) Svrha sudske opomene je da se kazneno odgovornom počinitelju uputi upozorenje, kada se

radi ostvarenja svrhe kaznenopravnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje i kada ono nije nužno radi kaznenopravne zaštite.

- (2) Svrha uvjetne osude je da se počinitelju kaznenog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom kojim se omogućava ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja, kada izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi kaznenopravne zaštite.

Članak 61.

Sudska opomena

- (1) Sudska opomena može se izreći za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom, koja su počinjena pod takvim olakotnim okolnostima koje ih čine osobito lakim, i kada se s obzirom na sve okolnosti koje se tiču počinitelja, posebice njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom, steknu uvjeti za postignuće svrhe kaznenopravnih sankcija bez kažnjavanja.
- (2) Sudska opomena može se izreći i za određeno kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora do tri godine, pod uvjetima propisanim zakonom i kada se steknu ostali uvjeti iz stavka 1. ovoga članka.
- (3) Sudska opomena može se izreći i za kaznena djela počinjena u stjecaju, ako se za svako od tih djela steknu uvjeti iz st. 1. ili 2. ovoga članka.
- (4) Pri odlučivanju hoće li izreći sudsku opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir osobnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno.
- (5) Sudska se opomena ne može izreći vojnim osobama za kaznena djela protiv oružanih snaga Federacije.

Članak 62.

Uvjetna osuda

- (1) Uvjetnom osudom sud počinitelju kaznenog djela utvrđuje kaznu i istodobno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđenik za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne počini novo kazneno djelo.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir osobnost počinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, stupanj kaznene odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinjeno.
- (3) Uvjetna osuda može se izreći kada je počinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
- (4) Za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stavka 3. ovoga članka utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.

- (5) Uvjetna se osuda ne može izreći za kaznena djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.
- (6) Ako je počinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
- (7) Sigurnosne mjere, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Članak 63.

Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

- (1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obveza: da osuđenik vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio kaznenim djelom, ili da ispunji druge obveze predviđene kaznenim zakonodavstvom u Federaciji.
- (2) Rok za ispunjenje obveza iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Članak 64.

Opoziv uvjetne osude zbog novog kaznenog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora dvije godine ili teža kazna.
- (2) Ako osuđenik u vrijeme provjeravanja počini jedno ili više kaznenih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na počinjena kaznena djela i počinitelja, a posebno srodnost počinjenih kaznenih djela, njihovo značenje i pobude iz kojih su počinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako počinitelju za kaznena djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova kaznena djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju duljem od dvije godine (članak 62., *Uvjetna osuda*, stavak 3. ovoga Zakona).
- (3) Ako opozove uvjetnu osudu, sud će primjenom odredaba članka 54. (*Stjecaj kaznenih djela*) ovoga Zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo, uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
- (4) Ako ne opozove uvjetnu osudu, sud može za novo kazneno djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo kazneno djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije počinjeno i za novo kazneno djelo primjenom odredaba članka 54. ovoga Zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja, koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina, računajući od dana pravomoćnosti nove presude. Osuđeniku kojemu za novo kazneno djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne računa se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije kazneno djelo.

Članak 65.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije počinjenog kaznenog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđenik počinio kazneno djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo temelja za izricanje uvjetne osude da se znalo za to kazneno djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu članka 64. (*Opoziv uvjetne osude zbog novog kaznenog djela*) stavka 3. ovoga Zakona.
- (2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu, primijenit će odredbu članka 64. stavka 4. ovoga Zakona.

Članak 66.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđenik tijekom određenog vremena provjeravanja ne ispunji izrečenu obvezu u slučajevima kada mogao ispuniti tu obvezu.
- (2) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obveze, sud može produljiti rok za ispunjenje te obveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obvezom predviđenom kaznenim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenika osloboditi ispunjenja izrečene obveze.

Članak 67.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

- (1) Uvjetna osuda se može opozvati tijekom vremena provjeravanja.
- (2) Ako osuđenik tijekom vremena provjeravanja počini kazneno djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek nakon isteka vremena provjeravanja, uvjetna se osuda može opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja.
- (3) Ako osuđenik u određenome roku ne ispunji koju obvezu iz članka 63. (*Obveze počinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stavka 1. ovoga Zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Članak 68.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

- (1) Sud može odrediti da se počinitelj kojemu je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor, ako s obzirom na okolnosti počinjenja kaznenog djela, osobnost počinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagođavanje osuđenika bolje ostvariti.
- (2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim Zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti dulje od dvije godine.

Članak 69.
Sadržaj zaštitnog nadzora

Zaštitni nadzor može obuhvatiti ove obveze:

- a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- b) suzdržavanje od uporabe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje po njihovim savjetima;
- d) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- e) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima počinitelja;
- f) raspolaganje plaćom i drugim prihodima ili imovinom na primjeren način i sukladno bračnim i obiteljskim obvezama.

Članak 70.
Određivanje zaštitnog nadzora

- (1) Sud u presudi određuje jednu ili više obveza iz članka 69. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovoga Zakona utvrđujući njihov sadržaj.
- (2) Pri određivanju obveza iz članka 69. ovoga Zakona, sud će osobito uzeti u obzir godine života počinitelja, njegovo opće zdravstveno i duševno stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, osobito u kući, školi ili na radnome mjestu, pobude iz kojih je počinio kazneno djelo i ponašanje poslije počinjenog kaznenog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu počinitelja, a od značenja su za izbor obveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.
- (3) Ako tijekom trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
- (4) Ako osuđenik kojemu je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obveze zamijeniti drugima ili produljiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

GLAVA IX

SIGURNOSNE MJERE

Članak 71.
Vrste sigurnosnih mjera

Počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

- a) obvezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obvezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- e) oduzimanje predmeta.

Članak 72.
Svrha sigurnosnih mjera

Svrha sigurnosnih mjera jest otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu utjecati da počinitelj ubuduće počinu kaznena djela.

Članak 73.
Izricanje sigurnosnih mjera

Sud može počinitelju kaznenog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kada postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim Zakonom.

Članak 74.
Obvezno psihijatrijsko liječenje

- (1) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja izriče se počinitelju kaznenog djela koji je kazneno djelo počinio u stanju bitno smanjene ubrojivosti ili smanjene ubrojivosti, ako postoji opasnost da bi uzroci takvoga stanja mogli i ubuduće djelovati na počinitelja da počinu novo kazneno djelo.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.
- (3) Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najdulje do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
- (4) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom psihijatrijskom liječenju.
- (5) Pod uvjetima iz stavka 2. ovoga članka, obvezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (6) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tijekom vremena provjeravanja određenoga u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 75.
Obvezno liječenje od ovisnosti

- (1) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti može se izreći počinitelju koji je kazneno djelo počinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće počinu kaznena djela.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka, može

izreći uz istu kaznenopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim Zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja.

- (3) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji se tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obveznom liječenju od ovisnosti.
- (4) Pod uvjetima iz članka 74. (*Obvezno psihijatrijsko liječenje*) stavka 2. ovoga Zakona, obvezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđenik uvjetno otpušten. Ako osuđenik ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (5) Prema počinitelju kaznenog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 76.

Zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

- (1) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo u svezi imovine koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti, ako postoji opasnost da bi takvo obavljanje moglo poticajno djelovati da počinio novo kazneno djelo zlouporabom svojeg zvanja, djelatnosti ili dužnosti u svezi imovine koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog zvanja, djelatnosti ili dužnosti može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti dulje od deset godina, računajući od dana pravomoćnosti odluke, s tim što se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
- (3) Kao u slučaju iz članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. ovoga Zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti počinitelju kaznenog djela koji tijekom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
- (4) Prema počinitelju kaznenog djela koji prekrši zabranu obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti tijekom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obveza*) ovoga Zakona.

Članak 77.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

- (1) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa kada postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovno počinuti takvo kazneno djelo.

- (2) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka zabrana upravljanja motornim vozilom može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila.
- (3) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni dulje od pet godina računajući od pravomoćnosti sudske odluke, s tim što se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.
- (4) Prema počinitelju kaznenog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi po toj zabrani, primijenit će se odredbe članka 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stavka 5. i članka 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obveza*) stavka 5. ovoga Zakona.

Članak 78.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji su uporabljeni ili su bili namijenjeni za počinjenje kaznenog djela ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela oduzet će se, kada postoji opasnost da će ponovno biti uporabljeni za počinjenje kaznenog djela ili kada se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga čudoređa oduzimanje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo počinitelja.
- (2) Predmeti iz st. 1. ovoga članka mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo počinitelja kada to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi čudoređa, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od počinitelja.
- (3) U slučajevima iz stavka 2. ovoga članka, zakonom se može propisati obvezno oduzimanje predmeta.

GLAVA X

PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA

Članak 79.

Primjena posebnih kaznenih odredaba prema maloljetnicima

- (1) Prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se odredbe čl. 79. do 109. ovoga Zakona, a ostale kaznenopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.
- (2) Posebne odredbe o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela primjenjuju se, pod uvjetima propisanim odredbama čl. 79. do 109. ovoga Zakona, i prema punoljetnim osobama kada im se sudi za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici, a iznimno i prema osobama koje su počinile kazneno djelo kao mlađi punoljetnici.

Članak 80.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sud za maloljetnike.
- (3) Uvjeti su primjene odgojnih preporuka: maloljetnikovo priznanje kaznenog djela i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenikom.

Članak 81.

Svrha odgojnih preporuka

Svrha je odgojnih preporuka:

- a) da se ne pokreće kazneni postupak prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela;
- b) i da se primjenom odgojnih preporuka utječe na maloljetnika da ubuduće ne počini kaznena djela.

Članak 82.

Vrste odgojnih preporuka

- (1) Odgojne preporuke jesu:
 - a) osobna isprika oštećeniku;
 - b) naknada štete oštećeniku;
 - c) redovito pohađanje škole;
 - d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
 - e) prihvaćanje odgovarajućeg zaposlenja;
 - f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
 - g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
 - h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.
- (2) Odgojne preporuke iz stavka 1. toč. a) do c) i h) ovoga članka primjenjuje ovlaštenu tužitelj, a odgojne preporuke iz točke d) do g) primjenjuje sud za maloljetnike.

Članak 83.

Izbor odgojnih preporuka

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlaštenu tužitelj ili sud za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenika. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovito školovanje ili njegov rad.
- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najdulje jednu godinu.
- (3) Odgojne se preporuke mogu tijekom njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u suradnji s roditeljima ili skrbnicima maloljetnika i tijelima socijalne skrbi.

Članak 84.

Kaznene sankcije prema maloljetnicima

- (1) Maloljetnom se počinitelju kaznenog djela mogu izreći odgojne mjere i određene sigurnosne mjere,

a starijem se maloljetniku iznimno može izreći kazna maloljetničkog zatvora.

- (2) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mlađi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), odgojne se mjere mogu izreći pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, a iznimno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (4) Maloljetniku se mogu izreći sigurnosne mjere pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (5) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena ni uvjetna osuda.

Članak 85.

Svrhe odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti, osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvitak. Uz to, svrha je kazne maloljetničkog zatvora poseban utjecaj na maloljetnog počinitelja da ubuduće ne počini kaznena djela, te na druge maloljetnike da ne počine kaznena djela.

Članak 86.

Vrste odgojnih mjera

- (1) Odgojne mjere jesu:
 - a) stegovne mjere;
 - b) mjere pojačanog nadzora;
 - c) zavodske mjere.
- (2) Stegovne mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem nije potrebno izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, osobito ako je počinio kazneno djelo iz nepromišljenosti ili lakomislenosti.
- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.
- (4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati dulje od pet godina.

Članak 87.

Odgojne mjere

Maloljetnom počinitelju kaznenog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:

- a) stegovna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike;
- b) mjere pojačanog nadzora: od roditelja, posvojitelja ili skrbnika; u drugoj obitelji; ili od nadležnog tijela socijalne skrbi;

- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Članak 88.

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stupanj njegovog duševnog razvitka, njegove psihičke osobine, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo počinjeno, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu kaznenog djela, te je li mu ranije bila izrečena odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na izricanje odgojne mjere.

Članak 89.

Upućivanje u stegovni centar za maloljetnike

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u stegovni centar za maloljetnike kada je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utječe na osobnost i ponašanje maloljetnog počinitelja kaznenog djela.
- (2) Maloljetnika kojem je izrečena mjera iz stavka 1. ovoga članka sud može uputiti u stegovni centar:
 - a) na određeni broj sati tijekom dana blagdana, ali najviše četiri uzastopna dana blagdana;
 - b) na određeni broj sati tijekom dana, ali najdulje u trajanju do jednog mjeseca;
 - c) na neprekidni boravak tijekom određenog broja dana, ali ne dulje od dvadeset dana.
- (3) Pri izricanju mjere iz stavka 1. ovoga članka sud će voditi računa da zbog njezinog izvršenja maloljetnik ne izostane s redovite školske nastave ili posla.
- (4) U stegovnom se centru maloljetnik može zaposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov skrbnik na to pristanu.
- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike, sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi, koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u stegovni centar za maloljetnike.

Članak 90.

Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika

- (1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, posvojitelja ili skrbnika sud će izreći ako su roditelji, posvojitelj ili skrbnik propustili nadzor nad maloljetnikom iako su u mogućnosti obavljati nadzor.
- (2) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud može roditelju, posvojitelju ili skrbniku dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti glede mjera koje treba poduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i radi otklanjanje štetnih utjecaja.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud može odrediti da nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njezino izvršavanje i pruža pomoć roditelju, posvojitelju ili skrbniku.

Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni dulje od tri godine.

Članak 91.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

- (1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti da maloljetnika pojačano nadziru ili ako se od njih takav nadzor ne može utemeljeno očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna primiti maloljetnika i koja ima mogućnosti da ga pojačano nadzire.
- (2) Izvršenje odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka obustavit će se kad roditelji, posvojitelj ili skrbnik steknu mogućnost da maloljetnika pojačano nadziru ili kad prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, sud će odrediti da za vrijeme njezinog trajanja nadležno tijelo socijalne skrbi provjerava njezino izvršavanje i pruža potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Članak 92.

Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi

- (1) Ako roditelji, posvojitelj ili skrbnik nisu u mogućnosti pojačano nadzirati maloljetnika, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi.
- (2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka, s tim da njezino trajanje ne može biti kraće od jedne ni dulje od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje živi s roditeljima, posvojiteljem ili skrbnikom, a pojačani nadzor nad njim izvršava ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi.
- (3) Ovlaštena osoba u nadležnom tijelu socijalne skrbi brine se o školovanju maloljetnika, njegovu zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utječe, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Članak 93.

Posebne obveze uz mjere pojačanog nadzora

- (1) Pri izricanju koje od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz članka 90. (Pojačan nadzor roditelja, posvojitelja ili skrbnika), 91. (Pojačan nadzor u drugoj obitelji) i 92. (Pojačan nadzor nadležnog tijela socijalne skrbi) ovoga Zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obveze ne mogu trajati dulje od trajanja odgojne mjere.
- (2) Sud može maloljetniku odrediti osobito ove obveze: osobnu ispriku oštećeniku, naknadu štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovito pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje

odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, suzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovališta te suzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.

- (3) Sud može obveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
- (4) U slučaju neispunjenja obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
- (5) Pri određivanju obveza iz stavka 2. ovoga članka, sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stavka 4. ovoga članka.

Članak 94.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu maloljetniku nad kojim treba osigurati izvršavanje stalnog nadzora stručnih odgajatelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 97., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Članak 95.

Upućivanje u odgojno-popravni dom

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom za maloljetne počinitelje kaznenih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stavka 1. ovoga članka, sud će posebno uzeti u obzir težinu i narav počinjenog kaznenog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
- (3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu, a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka sud neće odrediti njezino trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (članak 97., *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama*, stavak 2. ovoga Zakona).

Članak 96.

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

- (1) Maloljetniku ometenom u duševnom ili tjelesnom razvitku sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kada maloljetnik postane punoljetnim, ponovno će se ispitati potreba njegova daljeg zadržavanja u toj ustanovi.

Članak 97.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama

- (1) Kada se nakon donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od utjecaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
- (2) Uz slučajeve iz stavka 1. ovoga članka, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
- (3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:
 - a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravni dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
 - b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovoga roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (4) Iznimno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stavka 3. točke a. i b. ovoga članka, ako posebne okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Članak 98.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

- (1) Ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili se zamijeni nekom drugom mjerom.
- (2) Odgojna mjera upućivanja u stegovni centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njezino izvršenje nije započeto.

Članak 99.

Kažnjavanje starijih maloljetnika

Kazniti se može samo kazneno odgovoran stariji maloljetnik koji je počinio kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stupnja kaznene odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Članak 100.

Kazna maloljetničkog zatvora

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni dulja od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.
- (2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za kazneno djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju duljem od kazne zatvora propisane za to kazneno djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Članak 101.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku, sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude manja ili veća (članak 49., *Opća pravila za odmjeravanje kazne*), imajući posebno u vidu stupanj duševnog razvika maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Članak 102.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za kaznena djela u stjecaju

- (1) Za kaznena djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kada postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kada sud ocijeni da je treba izreći.
- (2) Po odredbi stavka 1. ovoga članka sud će postupiti i kada nakon izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja počinio kazneno djelo.

Članak 103.

Zastara izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kada od dana pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
- b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;
- c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Članak 104.

Izricanje kaznenopravnih sankcija punoljetnim osobama za kaznena djela koja su počinile kao maloljetnici

- (1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset i jednu godinu života ne može se suditi za kazneno djelo koje je počinila kao mlađi maloljetnik.

- (2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset i jednu godinu života, može joj se suditi samo za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru, sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a osobito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja, i svrhu te odgojne mjere.
- (3) Punoljetnoj osobi može se za kazneno djelo koje je počinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz članka 100. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovoga Zakona i kazna maloljetničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a osobito težinu počinjenog kaznenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog počinjenja, ponašanje počinitelja te svrhu koju treba postići ovim sankcijama.
- (4) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset i jednu godinu života, sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima glede rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Članak 105.

Izricanje odgojnih mjera mladim punoljetnim osobama

- (1) Počinitelju koji je kao punoljetan počinio kazneno djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset i jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu osobnost i okolnosti pod kojima je kazneno djelo počinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mlađoj punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može pod uvjetima propisanim ovim Zakonom izreći sve sigurnosne mjere propisane ovim Zakonom, osim sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najdulje dok počinitelj ne navrší dvadeset i tri godine života.

Članak 106.

Izricanje sigurnosnih mjera maloljetniku

- (1) Maloljetnom počinitelju kaznenog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere iz članka 71. (*Vrste sigurnosnih mjera*) točke a), b) i e) ovoga Zakona.
- (2) Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz stegovnu mjeru.

- (3) Umjesto sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje, ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere. Pored toga, može se izreći i sigurnosna mjera oduzimanja predmeta.

Članak 107.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kada maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kada ta osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Članak 108.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava iz članka 118. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stavka 2. ovoga Zakona.
- (2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe članka 112. (*Rad osuđenih osoba*) ovoga Zakona.

Članak 109.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležna tijela socijalne skrbi temeljem propisa koje donosi tijelo nadležno za poslove socijalne skrbi u Federaciji.
- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, tijelima unutarnjih poslova i tijelima socijalne skrbi u svezi kaznenog postupka koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

GLAVA XI

OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNENOPRAVNIH SANKCIJA

Članak 110.

Izvršenje kazne zatvora

- (1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

- (2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Članak 111.

Granice izvršenja kazni

Osobi prema kojoj se izvršava kazna oduzimaju se prava ili se ona ograničava u pravima sukladno zakonu samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Članak 112.

Rad osuđenih osoba

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
- (3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i usklađen sa suvremenim načinom obavljanja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenika.

Članak 113.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrší osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim kazneno-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života ali nije navršila dvadeset i tri godine života (mlađa punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlađe punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlađe punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset i tri godine života prije kraja izdržavanja kazne, ostatak kazne se izvršava u kazneno-popravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mlađoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njezinog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mlađoj se punoljetnoj osobi kazna ne može ni u kojem slučaju izvršavati u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u kazneno-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mlađoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima kazneno-popravnih ustanova za odrasle osobe.

- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogući školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za tjelesni odgoj i rasonodu.
- (5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u kazneno-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne skrbi. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe članka 46. (*Opoziv uvjetnog otpusta*) ovoga Zakona.
- (6) Maloljetni osuđenik, osim u iznimnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

GLAVA XII

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KAZNENIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Članak 114.

Temelj oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

- (1) Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.
- (2) Korist iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo počinjeno, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (3) Sud može oduzeti korist iz stavka 1. ovoga članka i u odvojenom postupku, ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Članak 115.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

- (1) Počinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena kaznenim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, počinitelj će se obvezati na isplatu novčanog iznosa razmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena kaznenim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (2) Kada je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, ili imovine u koju

je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članku na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

Članak 116.

Zaštita oštećenika

- (1) Ako je oštećeniku u kaznenom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenika.
- (2) Oštećenik koji je u kaznenom postupku glede svojeg imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
- (3) Oštećenik koji u kaznenom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svojeg zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Članak 117.

Nastupanje pravnih posljedica osude

- (1) Osude za određena kaznena djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu stjecanja određenih prava.
- (2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kada je za kazneno djelo počinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je počinitelj oslobođen kazne.
- (3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Članak 118.

Vrste pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
 - a) prestanak obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, gospodarskim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) prestanak zaposlenja ili prestanak obavljanja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
 - c) oduzimanje odlikovanja.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava jesu:

- a) zabrana obavljanja određenih poslova ili dužnosti u tijelima vlasti, gospodarskim društvima ili u drugim pravnim osobama;
- b) zabrana stjecanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unaprjeđenja u službi;
- c) zabrana stjecanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Članak 119.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravomoćnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani stjecanja određenih prava traju najdulje deset godina od dana izdržane, oprostene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Članak 120.

Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude temeljem sudske odluke

- (1) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njezinog izricanja.
- (2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani stjecanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne.
- (3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenika poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzročenu kaznenim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.
- (4) Prestanak pravne posljedice osude ne utječe na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

GLAVA XIII

REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE

Članak 121.

Rehabilitacija

- (1) Nakon izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu stjecati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude.
- (2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu, ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Članak 122.

Amnestija

- (1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
- (2) Amnestiju za kaznena djela propisana ovim i drugim zakonom Federacije može dati Parlament Federacije, a za kaznena djela propisana zakonom kantona skupština kantona.
- (3) Amnestija se daje zakonom.

Članak 123.

Pomilovanje

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od kaznenog progona ili potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, ili se određuje brisanje osude, ili se ukida ili određuje kraće trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili određene pravne posljedice osude.
- (2) Pomilovanje za kaznena djela propisana kaznenim zakonodavstvom u Federaciji može svojom odlukom dati predsjednik Federacije sukladno zakonu.

Članak 124.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utječe se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Članak 125.

Brisanje osude

- (1) Osuda kojom je počinitelju kaznenog djela izrečena sudska opomena ili je oslobođen kazne briše se iz kaznene evidencije, ako osuđenik u roku od jedne godine od dana pravomoćnosti presude ne počini novo kazneno djelo.
- (2) Uvjetna osuda briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz kaznene evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, ako za to vrijeme osuđenik ne počini novo kazneno djelo.
- (5) Sud može, na molbu osuđenika, odrediti da se briše iz kaznene evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine, ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili

oproštene kazne, a za to vrijeme osuđenik nije počinio novo kazneno djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o ponašanju osuđenika poslije izdržane kazne, o naravi kaznenog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značenja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.

- (6) Osuda se ne može brisati iz kaznene evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.
- (7) Ako je u tijeku roka za brisanje osude osuđeniku izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
- (8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz kaznene evidencije samo istodobno, i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

GLAVA XIV

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KAZNENA DJELA

Članak 126.

Odgovornost pravne osobe

- (1) Glava ovoga Zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, županiju, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Glava ovoga Zakona propisuje kazne i druge kaznenopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi te pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih kaznenopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Kazneni postupak protiv gospodarskih društava vodi se po odredbama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine.

Članak 127.

Primjena ovoga Zakona prema mjestu počinjenja kaznenog djela u svezi kaznene odgovornosti pravnih osoba

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kaznena djela počinjena na području Federacije.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Federacije ili u njoj obavlja svoju djelatnost je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo počinjeno izvan Federacije, ako je kazneno djelo počinjeno protiv Bosne i Hercegovine, Federacije, njezinih državljana ili domaćih pravnih osoba.
- (3) Domaća pravna osoba je, sukladno ovome Zakonu, odgovorna za kazneno djelo počinjeno izvan Federacije protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima

članka 13. (*Primjena kaznenog zakonodavstva u Federaciji za kaznena djela počinjena na području Bosne i Hercegovine*) ovoga Zakona.

Članak 128.

Temelji odgovornosti pravne osobe

- Za kazneno djelo koje je počinitelj počinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:
- a) kada smisao počinjenog kaznenog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja upravnih ili nadzornih tijela pravne osobe;
 - b) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe utjecala na počinitelja ili mu omogućila da počinio kazneno djelo;
 - c) ili kada pravna osoba raspoloživo protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale kaznenim djelom;
 - d) ili kada su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe propustila dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Članak 129.

Granice odgovornosti pravne osobe za kazneno djelo

- (1) Uz uvjete iz članka 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona pravna je osoba odgovorna za kazneno djelo i kada počinitelj za počinjeno kazneno djelo nije kazneno odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje kaznenu odgovornost fizičkih odnosno odgovornih osoba za počinjeno kazneno djelo.
- (3) Za kaznena djela počinjena iz nehaja, pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz članka 128. točke d. ovoga Zakona, i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
- (4) Kada u pravnoj osobi osim počinitelja nema druge osobe ili tijela koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati počinitelja, pravna osoba odgovara za počinjeno kazneno djelo u granicama počiniteljeve odgovornosti.

Članak 130.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe

- (1) Pravna osoba u stečaju može biti kazneno odgovorna za kazneno djelo bez obzira je li kazneno djelo počinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.
- (2) Kada je došlo do prestanka pravne osobe prije pravomoćnog okončanja kaznenog postupka, a u kaznenom je postupku utvrđena kaznena odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale kaznenopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost, ako su njezina upravna ili nadzorna tijela prije prestanka pravne osobe znala za počinjeno kazneno djelo.
- (3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena kaznena odgovornost i čija su

upravna ili nadzorna tijela znala za počinjeno kazneno djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena kaznenim djelom.

- (4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravomoćno okončanom kaznenom postupku, izrečena se kaznenopravna sankcija izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovoga članka.

Članak 131.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

- (1) Ako je počinitelj namjeravano kazneno djelo započeo ali ga nije dovršio, pravna je osoba odgovorna pod uvjetima iz članka 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona, ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj toga kaznenog djela.
- (2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno kazneno djelo, a može se i blaže kazniti.
- (3) Ako su upravna ili nadzorna tijela pravne osobe spriječila počinitelja da dovrši započeto kazneno djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Članak 132.

Produljeno kazneno djelo i kaznena odgovornost pravnih osoba

Kada je kod pravne osobe prisutan istovjetan temelj kaznene odgovornosti glede više istovrsnih i vremenski povezanih kaznenih djela više počinitelja, pravna je osoba kazneno odgovorna kao da je počinjeno jedno kazneno djelo.

Članak 133.

Sudioništvo pravnih osoba

- (1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba sudjeluje u počinjenju kaznenog djela, svaka je odgovorna po članku 128. (*Temelji odgovornosti pravne osobe*) ovoga Zakona.
- (2) Kod sudioništva pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka, svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba kazneno odgovorna za kazneno djelo.

Članak 134.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobođenje od kazne

- (1) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo dragovoljno prijavi počinitelja nakon počinjenog kaznenog djela, može se blaže kazniti.
- (2) Pravna osoba čije upravno ili nadzorno tijelo nakon počinjenog kaznenog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinska korist ili otkloniti prouzročene štetne posljedice ili priopćiti podatke o utemeljenosti odgovornosti drugih pravnih osoba, može se osloboditi kazne.

Članak 135.

Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za kaznena djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Članak 136.

Novčana kazna za pravne osobe

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je kaznenim djelom pravne osobe drugome prouzročena imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

Članak 137.

Kazna oduzimanja imovine

- (1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, vjerovnici se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Članak 138.

Kazna prestanka pravne osobe

- (1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je djelatnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za počinjenje kaznenih djela.
- (2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- (3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
- (4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti vjerovnici.

Članak 139.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

- (1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjerenje kazne iz članka 49. (*Opća pravila za odmjerenje kazne*) ovoga Zakona, i gospodarska snaga pravne osobe.
- (2) Pri odmjerenju novčane kazne za kaznena djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Članak 140.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

- (1) Sud može pravnoj osobi za kazneno djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
- (2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno

odlučiti da se ona neće izvršiti, ako pravna osoba, u roku koji odredi sud a koji ne može biti kraći od jedne ni dulji od pet godina, ne bude odgovorna za novo kazneno djelo.

Članak 141.

Sigurnosne mjere za pravne osobe

Pravnoj se osobi mogu za kazneno djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz članka 78. (*Oduzimanje predmeta*) ovoga Zakona, ove sigurnosne mjere:

- a) objava presude;
- b) zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Članak 142.

Objava presude

- (1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kada bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, osobito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili za sigurnost prometa ili za gospodarstvo.
- (2) S obzirom na značenje kaznenog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u tisku, na radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog priopćavanja, i ujedno hoće li se objaviti obrazloženje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pritom u obzir da se načinom objave omogućiti obaviještenost sviju u čijem je objava presude interesu.

Članak 143.

Zabrana obavljanja određene gospodarske djelatnosti

- (1) Sigurnosnom mjerom zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom gospodarskom djelatnošću.
- (2) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga članka izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljenje određenom gospodarskom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi ili štetno za gospodarsko ili novčarsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za gospodarstvo, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije počinjenog kaznenog djela već bilo kažnjena za isto ili slično kazneno djelo.
- (3) Sigurnosna mjera iz stavka 1. ovoga članka može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravomoćnosti presude.

Članak 144.

Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi

Ukoliko pravna osoba počinjenim kaznenim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena kaznenim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Članak 145.

Pravne posljedice osude pravne osobe

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo jesu:
 - a) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od tijela strane države;
 - b) zabrana rada temeljem dozvole, ovlasti ili koncesije, izdanih od institucija u Federaciji.
- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za kazneno djelo mogu nastupiti i kad je pravnoj osobi za počinjeno kazneno djelo izrečena novčana kazna.

Članak 146.

Zastara kaznenog progona i izvršenja kaznenopravnih sankcija izrečenih pravnim osobama

- (1) Na zastaru kaznenog progona pravne osobe primjenjuju se odredbe članka 15. (*Zastara kaznenog progona*) ovoga Zakona.
- (2) Zastara izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravomoćnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
 - a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastara izvršenja sigurnosne mjere nastupa protekom:
 - a) šest mjeseci od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
 - b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane obavljanja određene gospodarske djelatnosti.

Članak 147.

Zakoni koji propisuju kaznena djela pravnih osoba

Pravne osobe mogu biti kazneno odgovorne za kaznena djela iz ovoga Zakona i za druga kaznena djela propisana zakonom u Federaciji.

Članak 148.

Kazne za kaznena djela

- (1) Za kaznena djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (2) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora preko tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzročene ili imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom.
- (3) Za kaznena djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za kaznena djela iz stavka 1. ovoga članka, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravne osobe, pod uvjetima

iz članka 138. (*Kazna prestanka pravne osobe*) ovoga Zakona.

POSEBNI DIO

GLAVA XV

KAZNENA DJELA PROTIV USTAVNOG USTROJSTVA FEDERACIJE

Članak 149.

Napad na ustavno ustrojstvo Federacije

Tko uporabom tjelesne sile ili prijetnjom uporabe fizičke sile pokuša promijeniti ustavno ustrojstvo Federacije ili svrgnuti njene najviše institucije, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 150.

Ugrožavanje cjelovitosti Federacije

Tko uporabom sile ili prijetnjom uporabe sile pokuša odcijepiti dio područja Federacije ili dio njezinog područja pripojiti drugom entitetu, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 151.

Dovođenje Federacije u položaj podčinjenosti ili ovisnosti

Građanin Federacije koji pokuša dovesti Federaciju u položaj podčinjenosti ili ovisnosti prema nekoj drugoj državi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 152.

Sprječavanje borbe protiv neprijatelja

Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprječava građane Federacije ili građane njezinih saveznika da se bore protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 153.

Služba u neprijateljskoj vojsci

(1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Federacije ili njezinih saveznika, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Tko vrbuje građane Federacije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim skupinama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Federacije ili njezinih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 154.

Pomaganje neprijatelju

(1) Građanin Federacije koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provođenju prisilnih mjera prema pučanstvu Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Građanin Federacije koji s ciljem pomaganja neprijatelju politički ili gospodarski surađuje s neprijateljem za vrijeme rata, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 155.

Podrivanje vojne i obrambene moći

(1) Tko s ciljem umanjenja obrambene moći Federacije uništi, učini neuporabljivim ili omogući da prijeđu u neprijateljske ruke obrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i obrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili tko u istom cilju omete ili dovede u opasnost vojne ili obrambene mjere,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 156.

Oružana pobuna

(1) Tko sudjeluje u oružanoj pobuni koja je upravljena protiv ustavnog ustrojstva Federacije ili njezinih najviših institucija, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Tko organizira ili bilo kako rukovodi počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 157.

Špijunaža

(1) Tko tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu priopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko na štetu Federacije za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Federaciji ili njome upravlja,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Tko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njezin rad,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko pribavlja tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu s ciljem da je priopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Tko nabavlja sredstva za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 158.

Odavanje tajne Federacije

(1) Ovlaštena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu Federacije donesenom temeljem zakona,

drugome priopći, preda ili učini pristupačnim tajnu Federacije koja joj je povjerena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko drugome priopći ili preda, ili posreduje u priopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koju zna da je tajna Federacije, a do koje je protupravno došao,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno za vrijeme ratnog stanja ili izravne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugrožavanja sigurnosti, gospodarske ili vojne moći Federacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

(4) Ovlaštena osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka, ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju tajne Federacije čiji je sadržaj suprotan ustavnom ustrojstvu Federacije, s ciljem da javnosti otkrije povredu ustavnog ustrojstva Federacije, ako objavljivanje nema štetne posljedice za sigurnost Federacije.

Članak 159.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i streljiva na područje Federacije

Tko na područje Federacije upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, streljivo ili drugi materijal radi počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 160.

Unošenje opasnih stvari u Federaciju

(1) Tko protivno propisima unese u Federaciju za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne stvari ili otpatke,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko zlouporabom svojeg položaja ili ovlasti protivno propisima omogući da se u Federaciju unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne stvari ili otpaci,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 161.

Ubojstvo najviših dužnosnika Federacije

Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije usmrti službenu osobu institucija Federacije pri obavljanju njezine službe, ili predsjednika ili potpredsjednika Federacije, predsjednika Vlade Federacije, predsjedatelja doma Parlamenta Federacije, predsjednika Ustavnog suda Federacije, predsjednika Vrhovnog suda Federacije ili glavnog tužitelja Federacije kad nisu na dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 162.

Otmica najviših dužnosnika Federacije

(1) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Federacije pri obavljanju njezine službe, s ciljem da nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Tko u namjeri ugrožavanja ustavnog ustrojstva Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja predsjedniku ili potpredsjedniku Federacije, predsjedniku Vlade Federacije, predsjedatelju doma Parlamenta Federacije, predsjedniku Ustavnog suda Federacije, predsjedniku Vrhovnog suda Federacije ili glavnom tužitelju Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 163.

Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti

(1) Tko javno izaziva ili raspaljuje narodnosnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima koji žive u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prisilom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi narodnosnih, etničkih ili vjerskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, skrnavljenjem spomenika, spomenobilježja ili grobova,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini zlouporabom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini zlouporabom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji,

kaznit će kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 164.

Kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv ustavnog ustrojstva Federacije

(1) Za kazneno djelo iz čl. 149. (*Napad na ustavno ustrojstvo*), 150. (*Ugrožavanje cjelovitosti Federacije*), 155. (*Podrivanje vojne i obrambene moći*), 156. (*Oružana pobuna*) i 157. (*Špijunaža*)

ovoga Zakona, koje je imalo za posljedicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio jednu ili više osoba, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 165.

Osnivanje udruženja ili nabavka sredstava za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona

Tko osnuje udruženje s ciljem počinjenja kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona, ili tko nabavi sredstva za počinjenje kaznenih djela iz ove Glave ovoga Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XVI

KAZNENA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Članak 166.

Ubojstvo

- (1) Tko drugoga usmrti, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:
 - a) tko drugoga usmrti na okrutan ili podmukao način;
 - b) tko drugoga usmrti pri bezobzirnom nasilničkom ponašanju;
 - c) tko drugoga usmrti iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda;
 - d) tko drugoga usmrti iz koristoljublja, radi počinjenja ili prikrivanja kojeg drugog kaznenog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih niskih pobuda;
 - e) tko usmrti službenu ili vojnu osobu pri obavljanju poslova sigurnosti ili dužnosti čuvanja javnoga reda, uhićenja počinitelja kaznenog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda.

Članak 167.

Ubojstvo na mah

Tko drugoga usmrti na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 168.

Prouzročenje smrti iz nehaja

Tko prouzroči smrt drugoga iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 169.

Čedomorstvo

Majka koja usmrti svoje dijete za vrijeme ili izravno nakon poroda, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 170.

Sudjelovanje u samoubojstvu

- (1) Tko navede drugoga na samoubojstvo ili mu pomogne u samoubojstvu, pa ono bude počinjeno, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema maloljetniku ili prema osobi čija je sposobnost shvaćanja značenja svojeg djela ili upravljanja svojim postupcima bitno smanjena, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu ili prema osobi koja nije mogla shvatiti značenje svojeg djela ili upravljati svojim postupcima, kaznit će se po članku 166. (*Ubojstvo*) stavku 1. ovoga Zakona.
- (4) Tko okrutno ili nečovječno postupuje s osobom koja se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti i time iz nehaja izazove samoubojstvo te osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 171.

Protupravni prekid trudnoće

- (1) Tko protivno propisima o prekidu trudnoće trudnoj ženi s njezinim pristankom započne činiti, učini ili joj pomogne učiniti prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Tko trudnoj ženi bez njezina pristanka započne činiti ili učini prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzročena smrt trudne žene, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzročena smrt trudne žene, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Članak 172.

Teška tjelesna ozljeda

- (1) Tko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje teško naruši, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svojeg djeteta s kojim ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je zbog toga doveden u opasnost život ozlijeđenoga ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzročena trajna nesposobnost za rad ozlijeđenoga ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja ili unakaženost, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda.
- (5) Ako ozlijeđeni umre zbog ozljede iz st. 1. do 4. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (6) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (7) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenoga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (8) Tko kazneno djelo iz stavka 4. ovoga članka počini na mah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenoga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 173.

Laka tjelesna ozljeda

- (1) Tko drugoga lako tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje lako naruši, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svojeg djeteta s kojim ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Sud može počinitelju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka izreći sudsku opomenu ako je počinitelj bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenika.

Članak 174.

Sudjelovanje u tuči

Tko sudjeluje u tuči u kojoj je netko usmrćen ili je drugom nanesena teška tjelesna ozljeda, za samo sudjelovanje u tuči, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 175.

Nepružanje pomoći

- (1) Tko ne pruži pomoć osobi koja se nalazi u izravnoj životnoj opasnosti iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugoga,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Tko ostavi drugoga bez pomoći u životnoj opasnosti koju je sam prouzročio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena smrt osobe izložene opasnosti ili je teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 176.

Napuštanje nemoćne osobe

- (1) Tko nemoćnu osobu koja mu je povjerena ili o kojoj se je inače dužan brinuti ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt ostavljene osobe ili je ona teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XVII

KAZNENA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA

Članak 177.

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina

- (1) Tko na temelju razlike u rasi, boji kože, narodnosnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnoj sklonosti, jeziku, naobrazbi, društvenom položaju ili socijalnom podrijetlu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena međunarodnim ugovorom, Ustavom, zakonom, drugim propisom ili općim aktom u Federaciji, ili tko na temelju takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja suprotno propisima o ravnopravnoj uporabi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na području Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju tijelima vlasti i institucijama u Federaciji, gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama uporabi svoj jezik ili pismo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijelom području Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 178.

Sprječavanje povratka izbjeglice ili raseljene osobe

- (1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način spriječi izbjeglicu ili raseljenu osobu da se vrati u svoj dom ili da koristi svoju imovinu koja joj je bila oduzeta tijekom neprijateljstava od 1991. godine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 179.

Protupravno oduzimanje slobode

- (1) Tko drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je protupravno oduzimanje slobode trajalo dulje od trideset dana ili je počinjeno na okrutan način ili je osobi kojoj je protupravno oduzeta sloboda zbog toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.
- (3) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka osoba kojoj je protupravno oduzeta sloboda izgubila život, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 180.

Otmica

- (1) Tko drugoga protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja s ciljem da njega ili koga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu prema djetetu ili maloljetniku, ili tko radi ostvarivanja cilja otmice iz stavka 1. ovoga članka prijeti da će taoca usmrtniti ili teško tjelesno ozlijediti, ili ako je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi ili organizirane grupe ljudi, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji dragovoljno pusti na slobodu taoca prije nego

je ostvaren njegov zahtjev radi kojega je počinio otmicu, može se osloboditi kazne.

Članak 181.

Iznuđivanje iskaza

- (1) Službena osoba koja u obavljanju službe uporabi silu, prijetnju ili drugi protupravan način s ciljem iznuđivanja iskaza ili koje druge izjave od osumnjičenika, optuženika, svjedoka, vještaka ili koga drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka praćeno teškim nasiljem ili ako su zbog iznuđenog iskaza nastupile osobito teške posljedice za osumnjičenika ili optuženika u kaznenom postupku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 182.

Zlostavljanje u obavljanju službe

Službena osoba koja u obavljanju službe drugoga zlostavlja, nanosi mu teže tjelesne ili duševne patnje, zastrašuje ga ili vrijeđa, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 183.

Ugrožavanje sigurnosti

- (1) Tko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo tih osoba ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Tko prikradanjem, učestalim praćenjem ili uznemiravanjem na drugi način ugrožava sigurnost bračnog partnera, osobe s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, roditelja svojeg djeteta ili druge osobe s kojom održava ili je održavao bliske veze, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 184.

Narušavanje nepovrjedivosti doma

- (1) Tko neovlašteno prodre u tuđi dom ili zatvorene prostorije ili se na zahtjev ovlaštenika otamo ne udalji, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja počinu kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 185.
Protuzakonita pretraga

Službena osoba koja u obavljanju službe protuzakonito izvrši pretragu stana, prostorija ili osoba, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 186.
Povreda tajnosti pisma ili druge pošiljke

- (1) Tko bez odobrenja otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismo ili pošiljku ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost ili neovlašteno zadrži, prikrije, uništi ili drugome preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismo ili pošiljku,
- (2) Tko neovlašteno prodre u kompjutorsku bazu osobnih podataka ili te podatke neovlašteno koristi ili ih učini dostupnim drugoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Službena osoba koja počini kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Službena osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 3. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 187.
Neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne

- (1) Odvjetnik, branitelj, javni bilježnik, doktor medicine, doktor stomatologije, primalja ili drugi zdravstveni djelatnik, psiholog, djelatnik skrbništva, vjerski ispovjednik ili druga osoba koja neovlašteno otkrije tajnu koju je saznala u obavljanju svoga zvanja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ako tko tajnu otkrije u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežnji od interesa čuvanja tajne.

Članak 188.
Neovlašteno prisluškivanje i zvučno snimanje

- (1) Tko putem posebnih naprava bez odobrenja prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućiti nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašteno prisluškivana ili zvučno snimljena, ili tko neovlašteno prisluškuje ili snimi tuđe poruke u računalnom sustavu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 189.
Neovlašteno snimanje slike

- (1) Tko fotografski, filmski ili na drugi način snimi drugu osobu bez njezinog pristanka u njezinim prostorijama ili tko takvu snimku izravno prenese trećemu ili tko mu takvu snimku pokaže ili mu na koji drugi način omogući da se s njom izravno upozna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko dijete ili maloljetnika snimi radi izrade fotografija, audio-vizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz st. 1. i 3. ovoga članka oduzet će se, a predmeti koji su počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. i 3. ovoga članka nastali oduzet će se i uništiti.

Članak 190.
Sprječavanje ili ometanje javnog okupljanja

- (1) Tko uskrati ili omete pravo građana na javno okupljanje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini zlouporabom svoga položaja ili ovlasti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 191.
Sprječavanje tiskanja i raspačavanja tiskovina

Tko protupravno spriječi tiskanje, prodaju ili raspačavanje knjiga, časopisa, novina ili drugih tiskovina, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 192.
Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zlouporabom svoga položaja ili ovlasti spriječi drugoga da se koristi svojim pravom podnošenja žalbe, prigovora, molbe, predstavke ili pritužbe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 193.
Nedopuštena uporaba osobnih podataka

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja bez privole pojedinca protivno zakonskim uvjetima prikuplja, obrađuje ili koristi njegove osobne podatke ili te podatke

koristi suprotno zakonom dopuštenoj svrsi njihova prikupljanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 194.

Uskrata biračkog prava

Tko u obavljanju povjerene mu dužnosti u svezi izbora za institucije u Federaciji, drugoga protuzakonito ne uvede u birački spisak ili ga izbriše s biračkog spiska ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, s ciljem da ga spriječi u ostvarenju njegova biračkog prava,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 195.

Povreda slobode odlučivanja birača

- (1) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom, prisilom, podmićivanjem ili korištenjem njegovog teškog imovinskog stanja ili na drugi protupravan način utječe na birača u Federaciji da na izborima za institucije u Federaciji ili prilikom glasovanja o opozivu ili na referendumu, glasuje za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, ili da glasuje za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kojem se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasuje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora, glasovanja ili referenduma,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 196.

Prijevarena pri glasovanju

Tko na izborima za institucije u Federaciji ili pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, glasuje umjesto drugoga pod njegovim imenom ili ponovno glasuje ili pokušava ponovno glasovati iako je već glasovao,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 197.

Povreda tajnosti glasovanja

- (1) Tko pri izboru za institucije u Federaciji ili pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, povrijedi tajnost glasovanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Tko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasovao ili kako je glasovao ili je li glasovao za ili protiv opoziva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u obavljanju povjerene joj dužnosti u svezi izbora ili glasovanja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 198.

Izborna prijevarena

Tko krivotvori rezultate izbora ili glasovanja za institucije u Federaciji dodavanjem, oduzimanjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netočnim prebrojavanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultate izbora ili glasovanja koji ne odgovaraju obavljenom glasovanju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 199.

Uništenje izbornih isprava

Tko na izborima za institucije u Federaciji, pri glasovanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasovanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasovanje o opozivu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XVIII

KAZNENA DJELA TERORIZMA

Članak 200.

Uzimanje talaca

- (1) Tko drugoga zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijeti da će ga ubiti, ozlijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, s ciljem da primora Federaciju da što učini ili ne učini, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt otete osobe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj otetu osobu s namjerom usmrtio,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 201.

Terorizam

- (1) Tko počini teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja pučanstva ili prisiljavanja tijela vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini, ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja temeljnih političkih, ustavnih, gospodarskih ili društvenih ustrojbenih jedinica u Federaciji, kaznit će kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ako je zbog kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka nastupila smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj neku osobu s namjerom usmrtio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (4) *Teroristički čin*, u smislu ovoga članka, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji, koja s obzirom na svoju narav ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:
- napad na život osobe koji može prouzročiti njezinu smrt;
 - napad na tjelesnu cjelovitost osobe;
 - protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja drugoj osobi, s ciljem da se nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica), ili uzimanje talaca;
 - nanošenje velike štete objektima Federacije ili javnim objektima, prometnom sustavu, postrojenjima infrastrukture uključujući informatički sustav, nepomičnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini, za koju štetu je vjerojatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne gospodarske štete;
 - otmicu zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog prometa ili prijevoza robe;
 - proizvodnju, posjedovanje, stjecanje, prijevoz, opskrbu, korištenje ili osposobljavanje za korištenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari, te istraživanje i razvoj biološkog i kemijskog oružja ili radioaktivnih tvari;
 - ispuštanje opasnih tvari ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - ometanje ili zaustavljanje opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - prijetnja počinjenjem kojeg djela iz točke a. do h. ovoga stavka.

Članak 202.

Financiranje terorističkih djelatnosti

Tko bilo na koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se uporabe ili znajući da će se uporabiti u cijelosti ili djelomično, za počinjenje:

- kaznenog djela iz čl. 200. (*Uzimanje talaca*), i 201. (*Terorizam*) ovoga Zakona;
- drugog kaznenog djela koje može prouzročiti smrt ili težu tjelesnu ozljedu civilne osobe ili osobe koja djelatno ne sudjeluje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kad je svrha takvog djela, po njegovoj naravi ili okolnosti, zastrašivanje pučanstva ili

prisiljavanje tijela vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XIX

KAZNENA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I ČUDOREĐA

Članak 203.

Silovanje

- Tko drugu osobu uporabom sile ili prijetnje da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt silovane osobe, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je teško narušeno zdravlje, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.
- Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka zbog etničke, narodnosne, rasne, vjerske ili jezičke netrpeljivosti prema žrtvi.
- Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- Tko kazneno djelo iz st. 2., 3. i 4. ovoga članka počini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 204.

Spolni odnošaj s nemoćnom osobom

- Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s drugom osobom, iskoristivši njezinu duševnu bolest, duševnu poremećenost, nedovoljnu duševnu razvijenost, neku drugu težu duševnu smetnju, ili kakvo drugo stanje te osobe zbog kojeg ona nije sposobna za otpor, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema osobi čije je stanje nesposobnosti za otpor sam izazvao ili je u tome sudjelovao, kaznit će se po članku 203. (*Silovanje*) stavku 1. ovoga Zakona.
- Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući

način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se po članku 202. stavku 2. ovoga Zakona.

(5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt osobe s kojom je izvršen spolni odnošaj ili s njim izjednačena spolna radnja, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili ako je ženska osoba ostala trudna,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(6) Ako su kaznenim djelom iz st. 3. i 4. ovoga članka prouzročene posljedice iz stavka 5. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 205.

Spolni odnošaj zlouporabom položaja

(1) Tko zlouporabom svoga položaja navede na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju drugu osobu koja se zbog imovinskog, obiteljskog, društvenog, zdravstvenog ili drugog stanja ili teških prilika nalazi prema njemu u odnosu zavisnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Nastavnik, odgojitelj, roditelj, posvojitelj, skrbnik, očuh, maćeha ili druga osoba koja iskorištavajući svoj položaj ili odnos prema maloljetniku koji joj je povjeren radi učenja, odgoja, čuvanja ili njege izvrši s njim spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 206.

Prisila na spolni odnošaj

Tko drugu osobu prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ozbiljnom prijetnjom nekim teškim zlom,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 207.

Spolni odnošaj s djetetom

(1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko izvrši nasilni spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom (čl. 203., *Silovanje*, stavak 1.) ili s nemoćnim djetetom (članak 204., *Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*, stavak 1.),

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(3) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom zlouporabom položaja (članak 205., *Spolni odnošaj zlouporabom položaja*, stavak 2.),

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini na osobito okrutan ili osobito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi počinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više počinitelja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 3. ovoga članka prouzročena smrt djeteta, ili je dijete teško tjelesno ozlijeđeno, ili mu je zdravlje teško narušeno, ili je žensko dijete ostalo trudno, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 208.

Bludne radnje

(1) Tko u slučajevima iz čl. 203. (*Silovanje*), 204. (*Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*), 205. (*Spolni odnošaj zlouporabom položaja*) i 206. (*Prisila na spolni odnošaj*) ovoga Zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog kaznenog djela, počini samo bludnu radnju,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Tko u slučaju iz članka 207. (*Spolni odnošaj s djetetom*) ovoga Zakona, kada nije počinjen ni pokušaj toga kaznenog djela, počini samo bludnu radnju, ili tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu ili maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 209.

Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnikom

Tko pred djetetom ili maloljetnikom čini radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote, ili tko navede dijete da pred njim ili drugom osobom vrši takve radnje,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 210.

Navođenje na prostituciju

(1) Tko radi ostvarenja koristi navodi, potiče ili namamljuje drugoga na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućujući njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili bilo na koji način sudjeluje u organiziranju ili vođenju pružanja seksualnih usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Tko radi ostvarenja koristi silom ili prijetnjom uporabe sile ili nanošenja veće štete drugoga prisili ili obmanom navede na pružanje seksualnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko radi ostvarenja koristi, na način iz stavka 2. ovoga

članka, koristeći tešku situaciju proisteklu iz boravka neke osobe u stranoj zemlji, prisili ili navede tu osobu na pružanje seksualnih usluga.

- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini prema djetetu ili maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

- (5) Bez utjecaja je za počinjenje kaznenog djela iz ovoga članka je li se osoba koja se navodi, potiče, namamljuje ili prisiljava već ranije bavila prostitucijom.

Članak 211.

Iskorištavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije

- (1) Tko dijete ili maloljetnika snimi radi izradbe fotografija, audio-vizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal, ili te osobe navede na sudjelovanje u pornografskoj predstavi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (2) Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se, a predmeti koji su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se i uništiti.

Članak 212.

Upoznavanje djeteta s pornografijom

- (1) Tko djetetu proda, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini pristupačnim spise, slike, audio-vizualne i druge predmete pornografskog sadržaja ili mu prikaže pornografsku predstavu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Predmeti iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se.

Članak 213.

Rodoskrvuće

- (1) Tko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s krvnim rođakom u ravnoj liniji ili s bratom ili sestrom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do dvije godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s maloljetnikom,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (3) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

GLAVA XX

KAZNENA DJELA PROTIV BRAKA, OBITELJI I MLADEŽI

Članak 214.

Dvobračnost

- (1) Tko sklopi novi brak iako se u braku već nalazi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko sklopi brak s osobom za koju zna da se u braku već nalazi.

Članak 215.

Omogućavanje sklapanja nedopuštenog braka

Ovlaštena osoba pred kojom se brak sklapa ili matičar koji obavlja svoju službenu dužnost omogući sklapanje braka koji je po zakonu zabranjen, ništav ili se smatra nepostojećim,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 216.

Izvanbračna zajednica s mladim maloljetnikom

- (1) Punoljetna osoba koja izvanbračno živi s maloljetnikom koji nije navršio šesnaest godina života,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se roditelj, posvojitelj ili skrbnik koji maloljetniku u životnoj dobi između četrnaest i šesnaest godina života omogući izvanbračni život s drugom osobom ili ga na to navede.

- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz koristoljublja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (4) Ako se sklopi brak, kazneni progon neće se poduzeti, a ako je poduzet obustavit će se.

Članak 217.

Oduzimanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Tko dijete ili maloljetnika protupravno oduzme roditelju, posvojitelju, skrbniku ili osobi kojoj je povjeren, ili tko ga protupravno zadržava ili sprječava da bude s osobom koja ima to pravo ili tko onemogućava izvršenje ovršne odluke o skrbi prema djetetu ili maloljetniku,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovog članka dijete ili maloljetnik napustio područje Federacije ili područje Bosne i Hercegovine, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (3) Počinitelj koji dragovoljno preda dijete ili maloljetnika,

može se osloboditi kazne.

Članak 218.

Promjena obiteljskog stanja

Tko podmetanjem, zamjenom ili na drugi način promijeni obiteljsko stanje djeteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 219.

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetnika,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvitak.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka dijete ili maloljetnik teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se zbog kaznenog djela iz st. 1. ili 2. ovoga članka dijete ili maloljetnik odao prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delikvenciji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 220.

Napuštanje djeteta

Tko napusti svoje nemoćno dijete, s ciljem da ga se trajno riješi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

Članak 221.

Povreda obiteljskih obveza

- (1) Tko grubim kršenjem svojih zakonskih obiteljskih obveza ostavi u teškom položaju člana obitelji koji nije u stanju sam o sebi skrbiti, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt člana obitelji koji je ostavljen u teškom položaju, ili je teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je zdravlje teško narušeno, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu urednog izvršavanja svoje obveze zbrinjavanja, odgoja i uzdržavanja.

Članak 222.

Nasilje u obitelji

- (1) Tko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili duševno zdravlje člana svoje obitelji, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema članu obitelji s kojim živi u zajedničkom kućanstvu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka uporabljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 3. ovoga članka član obitelji teško tjelesno ozlijeđen ili mu

- je zdravlje teško narušeno, ili ako je kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počinjeno prema djetetu ili maloljetniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. do 4. ovoga članka prouzročena smrt člana obitelji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina.
- (6) Tko usmrti člana obitelji kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 223.

Izbjegavanje uzdržavanja

- (1) Tko izbjegava davanje uzdržavanja za osobu koju je temeljem ovršne sudske odluke ili ovršne nagodbe sklopljene pred drugim nadležnim tijelom dužan uzdržavati, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu urednog plaćanja uzdržavanja te podmirenja dospjelih obveza.
- (3) Ako je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka ispunio svoju obvezu do okončanja glavne rasprave, može se osloboditi kazne.

Članak 224.

Sprječavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika

- (1) Tko sprječava izvršenje odgojnih i drugih mjera suda i nadležnih tijela za zaštitu maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba na radu u tijelima ili ustanovama za zaštitu, odgoj ili radno osposobljavanje maloljetnika, koja u svomu radu očito nesavjesno postupi, pa zbog toga bude teško ugroženo zdravlje ili razvitak maloljetnika, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXI

KAZNENA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Članak 225.

Prenošenje zarazne bolesti

- (1) Tko ne postupi po propisima ili nalogima kojima nadležno tijelo zdravstvene službe određuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprječavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne postupi po propisima ili nalogima iz stavka 1. ovoga članka glede suzbijanja ili sprječavanja zaraznih bolesti kod životinja, pa zbog toga dođe do opasnosti prenošenja zarazne bolesti na ljude.

- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 226.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije

Tko za vrijeme epidemije kakve zarazne bolesti ne postupi po nalogima ili odlukama donesenima temeljem propisa nadležnog tijela kojima se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje epidemije, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 227.

Prenošenje spolne bolesti

Tko znajući da je zaražen spolnom bolešću, spolnim odnošajem ili s njim izjednačenom spolnom radnjom ili na drugi način drugoga spolno zarazi, ako time nije počinjeno kazneno djelo teške tjelesne ozljede, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 228.

Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne bolesti

- (1) Tko u bolnici, rodilištu, javnom domu, školi, gospodarskom društvu ili drugoj pravnoj osobi, obrtu ili kod samostalnog gospodarstvenika, u djelatnosti u kojoj se rukuje prehrambenim proizvodima ili koja obavlja higijenske usluge ili u sličnoj djelatnosti, protivno zdravstvenim propisima, zaposli ili drži zaposlenom osobu koja boluje od zarazne bolesti, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 229.

Nesavjesno liječenje

- (1) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji obavljajući svoju djelatnost primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito neprikladan način liječenja ili ne primijeni odgovarajuće higijenske mjere, pa time prouzroči pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji pri pružanju medicinske pomoći ili njege postupi nesavjesno i time prouzroči pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe.
- (3) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja.

Članak 230.

Samovoljno liječenje

- (1) Tko drugoga bez njegovog pristanka liječi kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji poduzme kirurški ili drugi medicinski zahvat na tijelu drugoga, bez njegovog izričitog i valjano pisanog pristanka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Nema kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovog članka kada je zakonom propisano prisilno liječenje ili je liječenje kirurški ili drugi medicinski zahvat poduzet prema osobi koja nije pri svijesti ili je nesposobna za rasuđivanje, a nije dostupan član uže obitelji ili zakonski zastupnik, a odgodom liječenja ili zahvata bio bi ugrožen njezin život ili bi došlo do znatnog pogoršanja njezinog zdravlja.

Članak 231.

Nedopušteno presađivanje dijelova ljudskog tijela

- (1) Tko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja dio ljudskog tijela, s pristankom živog davatelja ili tko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela s pristankom primatelja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovog članka kaznit će se tko medicinski opravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davatelja, ili tko medicinski opravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primatelja.
- (3) Tko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davatelja ili tko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primatelja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Tko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe prije nego što je smrt na propisani način utvrđena, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Tko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe iako zna da se ta osoba za života tome izričito pisano protivila, ili tko uzme radi presađivanja dio tijela umrle maloljetne ili duševno bolesne osobe, bez izričitog pisanog pristanka njezinog zakonskog zastupnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (6) Tko, za nagradu ili radi zarade, dade dio svojeg tijela ili dio tijela druge žive ili umrle osobe, radi presađivanja, ili u tome posreduje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (7) Doktor medicine koji počini kazneno djelo iz st. 1., 2. i 4. ovog članka, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina,

a doktor medicine koji počini kazneno djelo iz stavka 3. ovog članka, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 232.

Nepružanje medicinske pomoći

Doktor medicine, doktor stomatologije ili drugi zdravstveni djelatnik koji ne pruži neodgodivu medicinsku pomoć osobi kojoj je takva pomoć potrebna, iako je svjestan ili je mogao i morao biti svjestan da zbog toga može nastupiti teško narušenje zdravlja ili smrt te osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 233.

Nadriliječništvo

Tko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašteno bavi liječenjem ili drugom zdravstvenom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine i novčanom kaznom.

Članak 234.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica

- (1) Tko proizvodi radi prodaje ili prodaje ili nudi na prodaju ili na drugi način stavlja u promet živežne namirnice, jelo, piće ili druge proizvode škodljive za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Škodljive namirnice i predmeti oduzet će se.

Članak 235.

Nesavjesni pregled mesa za prehranu

- (1) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji pri pregledu stoke za klanje ili mesa namijenjenog prehrani ljudi postupi nesavjesno ili protivno propisima ne obavi pregled stoke ili mesa, pa time omogući stavljanje u promet mesa škodljivoga za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 236.

Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica

- (1) Tko škodljivom ili kakvom drugom stvari zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili živežne namirnice, pa time prouzroči opasnost za život ili zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Članak 237.

Služenje alkoholnih pića mladim maloljetnicima

Tko u ugostiteljskom objektu ili drugom objektu u kojem se prodaju alkoholna pića posluži maloljetnika koji nije navršio šesnaest godina života žestokim alkoholnim pićem ili ga posluži drugim alkoholnim pićem u količinama koje mogu izazvati pijanstvo maloljetnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 238.

Neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

- (1) Tko neovlašteno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašteno stavlja u promet stvari ili pripravke propisom proglašene opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko organizira grupu ljudi u cilju počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka, ili tko postane pripadnikom takve organizirane grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, posreduje ili daje na uporabu opremu, materijal ili stvari za koje zna da su namijenjene proizvodnji opojnih droga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Opojne droge i sredstva za njihovo pripravljanje oduzet će se.

Članak 239.

Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga

- (1) Tko navodi drugoga na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili druga osoba ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način drugome omogućuje uživanje opojne droge, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu, maloljetniku ili prema više osoba, ili ako su prouzročene osobito teške posljedice, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Tko neovlašteno posjeduje opojnu drogu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Opojne droge oduzet će se.

Članak 240.

Teška kaznena djela protiv zdravlja ljudi

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 225. (*Prenošenje zarazne bolesti*) st. 1. i 2., članka 228. (*Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne*

bolesti) stavka 1., članka 229. (*Nesavjesno liječenje*) st. 1. i 2., čl. 233. (*Nadriliječništvo*), 234. (*Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica*) stavka 1., članka 235. (*Nesavjesni pregled mesa za prehranu*) stavka 1. i članka 236. (*Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica*) stavka 1. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kaznenim djelom navedenim u stavku 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz članka 225. stavka 3., članka 228. stavka 2., članka 229. stavka 3., članka 234. stavka 2., članka 235. stavka 2. i članka 236. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina

(4) Ako je kaznenim djelom navedenim u stavku 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA XXII

KAZNENA DJELA PROTIV GOSPODARSTVA, POSLOVANJA I SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA

Članak 241.

Povreda ravnopravnosti u obavljanju gospodarske djelatnosti

(1) Tko zlouporabom svojeg službenog ili utjecajnog položaja ili ovlasti ograniči slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala na području Federacije, uskrati ili ograniči pravo gospodarskog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području Federacije bavi prometom robe i usluga, ili tko stavi gospodarsko društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama glede uvjeta za rad ili za obavljanje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zlouporabom svojeg službenog položaja ili ovlasti ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo gospodarskog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi

prometom robe i usluga; ili stavi gospodarsko društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama glede uvjeta rada ili uvjeta obavljanja prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 242.

Nesavjesno gospodarsko poslovanje

(1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem zakona ili drugog propisa u Federaciji očito nesavjesno posluje, pa time prouzroči znatnu imovinsku štetu toj pravnoj osobi,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena prisilna likvidacija ili stečaj pravne osobe,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 243.

Prouzročenje stečaja

(1) Tko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje, obustavljajući naplaćivanje svojih tražbina s ciljem da smanji buduću stečajnu masu, prekomjerno troši, otuđuje imovinu u besćenje, preuzme nerazmjernu obvezu, lakomisleno koristi ili daje zajmove, sklopi posao s osobom nesposobnom za plaćanje, propusti pravodobno naplatiti svoje tražbine ili na drugi način koji je u očitijoj suprotnosti s urednim gospodarenjem umanjiti svoju imovinu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko kao odgovorna osoba u pravnoj osobi počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 244.

Lažni stečaj

(1) Tko u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obveza, prividnim ili stvarnim umanjenjem svoje imovine prouzroči stečaj tako što:

a) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;

b) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeće tražbine;

c) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezan voditi, da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovinsko stanje, ili to stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na

drugi način prikaže takvim da se po toj osnovi može otvoriti stečaj,
kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
(2) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročene teške posljedice vjerovniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 245.

Zlouporaba u stečajnom postupku

- (1) Tko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se vjerovnik, član odbora vjerovnika ili stečajni upravitelj koji za sebe ili drugoga primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi se donijela ili da se ne bi donijela određena odluka, ili da bi se na drugi način oštetio barem jedan vjerovnik u stečajnom postupku.
- (3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će tko vjerovniku, članu odbora vjerovnika ili stečajnom upravitelju dade ili obeća imovinsku korist radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 246.

Oštećenje vjerovnika

- (1) Tko, znajući da je postao nesposoban za plaćanje, isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg vjerovnika u povoljniji položaj i time ošteti najmanje jednog od svojih vjerovnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja, znajući da je pravna osoba postala nesposobna za plaćanje, u cilju izigravanja ili oštećivanja vjerovnika prizna neistinitu tražbinu, sastavi lažni ugovor ili drugom prijevarnom radnjom ošteti vjerovnika pravne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 500.000 KM, ili postupak sanacije ili stečaja prema oštećeniku, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 247.

Zlouporaba ovlasti u gospodarskom poslovanju

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za tu pravnu osobu:
 - a) stvara ili drži nedopuštene fondove u zemlji ili izvan nje;
 - b) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilancama, procjenama ili inventurom

ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravne osobe pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;

- c) uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obveza utvrđenih zakonom;
- d) sredstva kojima raspolaze koristi protivno njihovoj namjeni;
- e) na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 248.

Zlouporaba u postupku privatizacije

- (1) Tko u postupku privatizacije, s ciljem da sebi ili drugoj osobi pribavi kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, smanji kupoprodajnu cijenu ili omogući kupnju znatno ispod cijene pravne osobe u privatizaciji, dajući netočne podatke ili skrivajući podatke o imovini, prihodima, teretima, rashodima i drugim pravima ili činjenicama od utjecaja na utvrđivanje stvarne cijene, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 300.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 800.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba koja, znajući za radnje iz stavka 1. ovoga članka, iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračenjem granica svoje službene ovlasti ili propuštanjem svoje službene dužnosti, učini ili propusti učiniti službenu radnju u postupku privatizacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 249.

Izrada lažne bilance

Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu, u pravnoj osobi izradi lažnu bilancu kojom se utvrđuje dobit ili gubitak te pravne osobe ili kojom se utvrđuje udio svakoga člana pravne osobe u dobiti ili gubitku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 250.

Zlouporaba procjene

- (1) Ovlašteni procjenitelj koji prilikom procjene imovine pravne osobe zlouporabi svoju ovlast, pa time sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili drugome nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili prouzročena šteta koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 251.

Prijevara u gospodarskom poslovanju

- (1) Tko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe, s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, uporabom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način, dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena šteta koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 252.

Sklapanje štetnog ugovora

- (1) Tko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe u njezinoj gospodarskoj djelatnosti sklopi ugovor za koji zna da je za tu pravnu osobu štetan, ili sklopi ugovor protivno ovlasti i time prouzroči štetu pravnoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka za to primio protupravnu korist ili obećanje koristi ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 253.

Stvaranje monopolističkog položaja na tržištu

Tko u pravnoj osobi sklopi sporazum kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničuje u slobodnom prometu

robe ili usluga na određenom području ili s određenim pravnim ili fizičkim osobama, ili sklopi sporazum kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 254.

Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne

- (1) Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnom poslovnu tajnu ili tko poslovnu tajnu pribavlja s ciljem da je preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka s ciljem odnošenja poslovne tajne izvan zemlje, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 255.

Odavanje i korištenje burzovnih tajnih podataka

- (1) Tko poslovne podatke burze koji nisu pristupačni svim sudionicima burze priopći nepozvanoj osobi, ili tko dođe do takvih podataka, pa njihovim korištenjem na burzi ostvari protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Članak 256.

Krivotvorenje vrijednosnih papira

- (1) Tko izradi lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj kao prave, ili tko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj, ili tko pribavlja lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u optjecaj kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko lažni vrijednosni papir koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u optjecaj, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Lažni vrijednosni papiri oduzet će se.

Članak 257.

Krivotvorenje kreditnih i ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja

- (1) Tko s ciljem da je uporabi kao pravu izradi lažnu kreditnu karticu ili drugu karticu bezgotovinskog

plaćanja, ili tko preinači takvu pravu karticu, ili tko takvu lažnu karticu uporabi kao pravu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinsku korist koja prelazi 10.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinsku korist koja prelazi 50.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

(5) Lažne kreditne kartice i kartice za bezgotovinsko plaćanje oduzet će se.

Članak 258.

Krivtvođenje znakova za vrijednost

(1) Tko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdane temeljem propisa, ili tko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih uporabi kao prave ili da ih drugome dade na uporabu, ili tko takve lažne znakove za vrijednost uporabi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako su znakovi za vrijednost iz stavka 1. ovoga članka veće vrijednosti,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Tko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stavka 1. ovoga članka poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne uporabe ide za tim da takvim znakovima dade izgled kao da nisu upotrebljeni, ili tko takve upotrebljene znakove za vrijednost uporabi ili proda kao da vrijede,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(4) Lažni znakovi za vrijednost oduzet će se.

Članak 259.

Krivtvođenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utege

(1) Tko s ciljem da ih uporabi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili tko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili tko takve lažne znakove uporabi kao prave,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko krivotvori mjere ili utege.

Lažni znakovi, mjere i utezi oduzet će se.

Članak 260.

Izradba, nabavka, posjed, prodaja i davanje na uporabu sredstava za krivotvođenje

(1) Tko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu sredstva za izradbu lažnog novca, lažnih kreditnih ili ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja ili lažnih vrijednosnih papira,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na uporabu sredstva za izradbu lažnih znakova za vrijednost izdanih temeljem propisa ili lažnih znakova za obilježavanje robe te lažnih mjera i utege,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Sredstva iz st. 1. i 2. ovoga članka oduzet će se.

Članak 261.

Krivtvođenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

(1) Tko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi temeljem zakona ili drugog propisa, unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradbu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis uporabi kao da su istiniti, ili tko uništi, oštetiti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili privrednu knjigu, ispravu ili spis.

Članak 262.

Povreda pronalazačkog prava

Tko u poslovanju neovlašteno uporabi tuđi prijavljeni ili propisima zaštićeni pronalazak,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 263.

Neovlašteno korištenje tuđeg modela i uzorka

(1) Tko na svojem proizvodu u prometu neovlašteno uporabi tuđi prijavljeni ili modelom ili uzorkom zaštićeni vanjski oblik, sliku ili crtež,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko neovlašteno objavi predmet prijave tuđega modela ili uzorka,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do pet godina.

Članak 264.

Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke

Tko se s ciljem obmane kupca ili korisnika usluga posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili

posebnom oznakom robe ili unese pojedina obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili posebnu oznaku robe,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 265.

Obmana kupaca

- (1) Tko s ciljem obmane kupaca stavi u promet proizvode s oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržaju, vrsti, podrijetlu ili kakvoći proizvoda, ili stavi u promet proizvode koji po svojoj težini ili kakvoći ne odgovaraju onome što se redovito pretpostavlja kod takvih proizvoda, ili stavi u promet proizvode bez oznake o sadržaju, vrsti, podrijetlu ili kakvoći proizvoda kad je takva oznaka propisana,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine i novčanom kaznom.

- (2) Tko s ciljem obmane kupaca lažno objavi sniženje cijene proizvoda, rasprodaju robe po sniženim cijenama ili na drugi način lažnom reklamom obmanjuje kupce glede cijene proizvoda koje prodaje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 266.

Nedopuštena trgovina zlatnim novcem i zlatom

- (1) Tko se protivno propisima bavi trgovinom zlatnim novcem ili zlatom u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je počinitelj djela iz stavka 1. ovoga članka organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Zlatni novac ili zlato koje je bilo predmetom nedopuštene trgovine oduzet će se.

Članak 267.

Nedopuštena trgovina

- (1) Tko, nemajući ovlasti za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete opće potrošnje u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM u cilju prodaje, ili tko se neovlašteno u većem obujmu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini ili zastupanjem u prometu roba i usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ako je počinitelj djela iz stavka 1. ovoga članka organizirao mrežu preprodavača ili posrednika, ili je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 30.000 KM, ili se radi o robi ili predmetima čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Roba i predmeti nedopuštene trgovine oduzet će se.

Članak 268.

Obmana pri dobivanju kredita ili drugih pogodnosti

- (1) Tko s ciljem da za sebe ili drugoga pribavi kredit, ulagačka sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, davatelju kredita ili osobi nadležnoj za odobravanje pogodnosti daje neistinite ili nepotpune podatke o imovinskom stanju ili druge podatke značajne za dobivanje kredita ili druge pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stavka 1. ovoga članka u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stavka 1. ovoga članka u vrijednosti koja prelazi 50.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Tko dobiveni kredit, ulagačka sredstva, subvenciju ili kakvu drugu pogodnost iskoristi u drugu svrhu od one za koju su mu ta sredstva odobrena,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 269.

Nedopušteno bavljenje bankarskom djelatnošću

- (1) Tko se bez odobrenja ili protivno uvjetima pod kojima je odobrenje dano bavi bankarskom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Članak 270.

Nedopuštena proizvodnja

- (1) Tko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili preradba zabranjena, ako takvim djelom nije počinjeno drugo kazneno djelo s propisanom težom kaznom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Roba iz stavka 1. ovoga članka i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu oduzet će se.

Članak 271.

Zlouporaba čeka i kartice

- (1) Tko zlouporabom čeka, kreditne ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja na čiju uporabu ima pravo, banku ili drugu pravnu osobu obveže na isplatu iznosa za koji zna da nema pokrića, a koji je ugovorom o uporabi čekova ili kartice izričito zabranjen,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

počinitelj se će kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Članak 272.

Pranje novca

- (1) Tko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni počinjenjem kaznenog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaže, uporabi u gospodarskom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je novac ili imovinska korist iz stavka 1. ovoga članka velike vrijednosti,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka počinitelj postupio iz nehaja u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni kaznenim djelom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Novac i imovinska korist iz st. 1. do 3. ovoga članka oduzet će se.

GLAVA XXIII

KAZNENA DJELA IZ OBLASTI POREZA

Članak 273.

Porezna utaja

- (1) Tko za sebe ili drugoga izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtijevane podatke ili dajući lažne podatke o svojem stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od utjecaja na utvrđivanje iznosa takvih obveza, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, a iznos obveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 274.

Lažna porezna isprava

- (1) Tko izda lažnu ispravu čije se podnošenje zahtjeva po poreznom zakonodavstvu u Federaciji, ili tko ne izda ispravu čije se izdavanje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtjeva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u odnosu na veći broj isprava, ili ako je ugrožena naplata većeg iznosa javnog prihoda,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 275.

Nepravilno izdvajanje sredstava pravnih osoba

Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je po poreznom zakonodavstvu u Federaciji osobno odgovorna za porezne obveze pravne osobe, a koja je odobrila izdvajanje sredstava pravne osobe u druge svrhe, a ne za plaćanje porezne obveze pravne osobe, pa je time prouzročena nesposobnost pravne osobe za pravodobno podmirenje porezne obveze,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 276.

Podnošenje lažne porezne prijave

Tko dostavi poreznom tijelu lažnu prijavu ili drugi lažni podatak čije se podnošenje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtjeva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 277.

Sprječavanje poreznog službenika u obavljanju službene radnje

- (1) Tko silom ili prijetnjom uporabe sile sprječava ili nastoji spriječiti poreznog službenika u obavljanju njegove službene dužnosti, ili tko ga na isti način prisili ili nastoji prisiliti da službenu dužnost ne obavi,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ako pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika uvrijedi ili zlostavi, ili ga lako tjelesno ozlijedi, ili prijeti uporabom oružja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika, može se osloboditi kazne.

Članak 278.

Napad na poreznog službenika u obavljanju službene dužnosti

- (1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže u otkrivanju i istrazi povrede poreznih propisa u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže lako tjelesno ozlijedi, ili prijeti uporabom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznome službeniku pomaže teško tjelesno ozlijedio, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika ili osobe koja poreznome službeniku pomaže, može se osloboditi kazne.
- (5) Kaznena djela iz st. 1. do 3. ovoga članka odnose se i na službene osobe u Federaciji koje obavljaju poslove otkrivanja i istrage povrede poreznih propisa.

GLAVA XXIV

KAZNENA DJELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Članak 279.

Povreda ravnopravnosti u zapošljavanju

Tko uskrati ili ograniči pravo građanima na slobodno zapošljavanje na području Federacije pod jednakim uvjetima koji vrijede u mjestu zapošljavanja, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 280.

Povreda prava iz radnog odnosa

Tko kršenjem propisa ili općeg akta ili kolektivnog ugovora o zasnivanju ili prestanku radnog odnosa, o plaći ili drugim primanjima, o radnom vremenu, o odmoru ili odsustvu, zaštiti žena, mladeži i invalida ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada, uskrati ili ograniči zaposleniku pravo koje mu pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 281.

Povreda prava za vrijeme privremene nezaposlenosti

Tko kršenjem propisa ili općeg akta o pravima građana za vrijeme privremene nezaposlenosti drugome uskrati pravo koje mu po tome propisu ili općem aktu pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 282.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Tko kršenjem propisa ili općeg akta o socijalnom osiguranju uskrati ili ograniči nekoj osobi pravo iz socijalnog osiguranja koje joj pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 283.

Zlouporaba prava iz socijalnog osiguranja

Tko lažnim prikazivanjem da je bolestan ili prouzročanjem bolesti ili nesposobnosti za rad postigne da mu se iz socijalnog osiguranja prizna pravo koje mu inače po propisu ili općem aktu ne bi pripalo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 284.

Neizvršenje odluke o vraćanju na rad

Službena ili odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni gospodarstvenik koji ne postupi po pravomoćnoj odluci kojom je odlučeno o vraćanju radnika na rad, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 285.

Nepoduzimanje mjera zaštite pri radu

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni gospodarstvenik koji kršenjem zakona ili drugog propisa ili općeg akta o mjerama zaštite pri radu, ne provede propisane mjere zaštite pri radu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može počinitelju odrediti obvezu da u određenom roku postupi po propisima o mjerama zaštite pri radu.

GLAVA XXV

KAZNENA DJELA PROTIV IMOVINE

Članak 286.

Krada

- (1) Tko tuđu pokretninu oduzme drugome s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je ukradena stvar male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Članak 287.

Teška krađa

- (1) Kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kaznit će se tko krađu (članak 286., *Krađa*, stavak 1.) počini:
 - a) obijanjem, provaljivanjem ili drugim svladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajna, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora;
 - b) na osobito opasan ili osobito drzak način;
 - c) iskorištavanjem stanja nastalog požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom;
 - d) iskorištavanjem bespomoćnosti ili drugog osobito teškog stanja druge osobe.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se počinitelj kaznenog djela krađe (članak 286., stavak 1.):
 - a) ako je ukradena stvar velike vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti;
 - b) ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je stvar ukradena iz vjerske ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede;
 - c) ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od osobitog znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost.
- (3) Novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se tko počini krađu (članak 286., stavak 2.) na način i pod okolnostima iz stavka 1. ili stavka 2., točke 2. i 3. ovoga članka.
- (4) Kaznom zatvora od jedne do osam godina kaznit će se tko krađu (članak 286. stavak 1.) počini u sastavu grupe ljudi, ili ako je sa sobom imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi počinjenja djela.

Članak 288.

Razbojnička krađa

- (1) Tko je zatečen pri počinjenju kaznenog djela krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, uporabi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom teško tjelesno ozlijeđena, ili je to kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je uporabljeno oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 289.

Razbojništvo

- (1) Tko uporabom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili

tijelo oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji,

- kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom teško tjelesno ozlijeđena, ili je to kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je uporabljeno oružje ili opasno oruđe, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka neka osoba s namjerom usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 290.

Utaja

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi imovinsku korist protupravno zadrži tuđu pokretninu koja mu je povjerena, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Skrbnik koji počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je utajena stvar od posebnog kulturnog, povijesnog, znanstvenog ili tehničkog značenja, ili ako je utajena stvar velike vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je utajena stvar male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (5) Kaznom iz stavka 4. ovoga članka kaznit će se tko tuđu pokretninu koju je našao ili do koje je slučajno došao protupravno zadrži s ciljem da sebi ili drugome pribavi imovinsku korist.
- (6) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1., 4. i 5. ovoga članka koji utajenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Članak 291.

Oduzimanje tuđe pokretnine

- (1) Tko bez cilja pribavljanja imovinske koristi protupravno oduzme ili zadrži tuđu pokretninu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako se kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka odnosi na motorno vozilo, pokušaj će se kazniti.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. ovoga članka koji oduzetu stvar, koja nije motorno vozilo, vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Članak 292.

Protupravno zauzimanje nekretnine od općeg značenja

- (1) Tko protupravno zauzme nekretninu koja je građevinsko zemljište ili njegov dio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako se kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka odnosi na nekretninu koja je proglašena javnim dobrom, spomenikom kulture, prirodnom rijetkosti ili drugim prirodnim bogatstvom ili je dio zaštićene šume ili druge šume s posebnom namjenom, nacionalnog parka ili drugog posebno zaštićenog područja prirode ili zemljišta posebne namjene, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 293.

Oštećenje tuđe stvari

- (1) Tko ošteti, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko ošteti, izobličiti, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar koja služi za vjerske svrhe, kulturno dobro koje se nalazi na javnom mjestu, posebno zaštićeni objekt prirode, umjetnički predmet, stvar od znanstvenog ili tehničkog značenja, stvar koja se nalazi u javnoj zbirici ili je izložena za javnost ili stvar koja služi za javne potrebe ili koja uljepšava trgovu, ulice ili parkove, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko počini djelo iz stavka 1. ovoga članka zbog razlike u etničkoj ili narodnosnoj pripadnosti, rasi, vjeroispovijesti, spolu ili jeziku.

Članak 294.

Prijevarama

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako šteta prelazi 30.000 KM, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je šteta male vrijednosti, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini samo s ciljem da drugoga ošteti, a bez cilja

da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 295.

Iznuda

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugoga da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uporabljeno oružje ili opasno oruđe, ili je pribavljena znatna imovinska korist ili je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 296.

Ucjena

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, zaprijeti drugome da će protiv njega ili njemu bliske osobe otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prisili da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist, ili je kazneno djelo počinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 297.

Zloupotrebavanje povjerenja

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, zastupajući interese neke osobe ili brinući se o njezinoj imovini ne ispuni svoju na zakonu utemeljenu dužnost ili zloupotrebi zakonom ili ugovorom dane mu ovlasti, pa ošteti osobu čije interese zastupa ili o čijoj se imovini brine, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Skrbnik ili odvjetnik koji počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji prouzročenu štetu naknadi oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Članak 298.

Lihvarstvo

- (1) Tko iskorišćujući nuždu, teške imovinske ili stambene prilike, nedovoljno iskustvo,

lakomislenost ili smanjenu sposobnost rasuđivanja druge osobe, primi od nje ili s njom ugovori za sebe ili drugoga imovinsku korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on dao, učinio ili se obvezao dati ili učiniti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Ako su kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročene teške posljedice oštećeniku, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko se bavi davanjem zajmova uz ugovaranje nerazmjerne imovinske koristi.

Članak 299.

Prijevarena vjerovnika

(1) Tko s ciljem da osujeti ostvarenje prava na stvari, otuđi, uništi ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga oštetiti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko uništi, prividno proda ili učini neuporabljivom svoju cjelokupnu imovinu ili neki njezin sastavni dio ili prizna neistinitu tražbinu, sklopi lažni ugovor ili nekom drugom prijevarnom radnjom prividno ili stvarno pogorša svoje imovinsko stanje i time umanju mogućnost ili spriječi namirenje najmanje jednog od svojih vjerovnika.

Članak 300.

Prikriivanje

(1) Tko stvar za koju zna da je pribavljena kaznenim djelom ili ono što je za nju dobiveno prodajom ili zamjenom, kupi, primi u zalog ili na drugi način pribavi, prikrije ili proda,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinu ne znajući da je stvar pribavljena kaznenim djelom, iako je to po okolnostima slučaja mogao znati,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 301.

Paljevina

(1) Tko zapali tuđu kuću ili drugu zgradu namijenjenu stanovanju ili gospodarskom korištenju, ili tuđu poslovnu zgradu ili zgradu u javnoj uporabi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena šteta koja prelazi 100.000 KM, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno s ciljem prijevare osiguravajućega društva, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

Članak 302.

Zlouporaba osiguranja

(1) Tko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu, uništi, ošteti ili sakrije stvar koja je osigurana protiv uništenja, oštećenja, gubitka ili krađe, i zatim prijavi štetu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu za slučaj tjelesnog oštećenja, tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja, sebi prouzroči takvo oštećenje, ozljedu ili narušenje zdravlja i zatim prijavi štetu.

(3) Počinitelj djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji odustane od odštetnog zahtjeva prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

GLAVA XXVI

KAZNENA DJELA PROTIV OKOLIŠA, POLJOPRIVREDE I PRIRODNIH DOBARA

Članak 303.

Onečišćenje okoliša

(1) Tko kršenjem propisa onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzroči uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja u širem području.

(3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počinu iz nehaja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (7) Ako je kaznenim djelom iz stavka 3. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 304.

Ugrožavanje okoliša napravama

- (1) Tko protivno propisima stavi u djelovanje ili rukuje napravama, ili odstupa od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne tvari koje mogu ugroziti kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora na širem području te morskih ekosustava i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi, koja kršenjem propisa propusti postaviti naprave za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili uporabu pogona koji onečišćuje okolinu, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

Članak 305.

Ugrožavanje okoliša otpadom

- (1) Tko protivno propisima odbacuje, odlaže, skuplja, skladišti, obrađuje i prijevozi otpad ili uopće njime postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko odbacuje, odlaže, skuplja, obrađuje i prijevozi otpad ili uopće s njim postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzroči uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 306.

Ugrožavanje okoliša bukom

- (1) Tko protivno propisima proizvede buku koja je pogodna prouzročiti teže oštećenje zdravlja više osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 307.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja

- (1) Tko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili sprječavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većega broja životinja ili širenje zarazne bolesti, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Članak 308.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

- (1) Veterinar ili ovlaštenu veterinarski pomoćnik koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito nepravilan način liječenja ili uopće nesavjesno postupa pri liječenju i time prouzroči uginuće većeg broja životinja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 309.

Neovlašteno obavljanje veterinarskih usluga

Tko nemajući propisanu stručnu spremu ili neovlašteno obavlja poslove zaštite zdravlja životinja ili druge veterinarske zahvate, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 310.

Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja

- (1) Tko za vrijeme epidemije stočne bolesti koja može ugroziti stočarstvo ne postupi po nalogu ili odluci nadležnog tijela donesenoj temeljem propisa kojom se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko za vrijeme dok traje opasnost od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svijet, ne postupi po nalogu ili odluci nadležnog tijela donesenoj temeljem propisa kojom se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti ili štetočina.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 311.

Prikrivanje postojanja zarazne bolesti kod životinja

Tko prikriva postojanje zarazne bolesti kod životinja ili sumnju da takva bolest postoji, ili to ne prijavi javnoj veterinarskoj službi ili tijelu nadležnom za poslove veterinarstva, pa zbog toga nastupi širenje zarazne bolesti ili uginuće životinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 312.

Zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke

- (1) Tko škodljivom tvari zagađi stočnu hranu ili vodu u rijekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili drugu vodu koja služi za napajanje stoke, živadi ili divljači i time dovede u opasnost život ili zdravlje životinja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većeg broja životinja, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 313.

Uništenje zasada

Tko škodljivom tvari uništi bilje, voćke ili druge zasade i time prouzroči štetu velikih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 314.

Nesavjesno postupanje u prometu pesticida

Tko stavi pesticide ili druge otrove u promet bez dopuštenja, ili izda drugi pesticid ili otrov umjesto propisanoga kad zamjena nije dopuštena, ili na drugi način nesavjesno postupi u prometu pesticida ili drugih otrova i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili za okoliš,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

Članak 315.

Pustošenje šuma

- (1) Tko protivno propisima ili nalogima nadležnih tijela sječe ili krči šumu, ili tko podbjeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu, a time nije počinjeno neko drugo kazneno djelo za koje je propisana teža kazna, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama posebne namjene, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 316.

Šumska krađa

- (1) Tko radi krađe obori u šumi jedno ili više stabala, a količina je oborenoga drveta veća od dva kubna metra, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini s ciljem da se oboreno drvo proda, ili ako je količina oborenoga drveta veća od pet kubnih metara, ili ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi posebne namjene, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 317.

Izazivanje šumskog požara

- (1) Tko izazove šumski požar zbog kojega nastupi šteta velikih razmjera, ili istodobno izazove više šumskih požara, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Tko izazove požar u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku, voćnjaku ili drugoj šumi posebne namjene ili u žitnom polju, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 318.

Mučenje i ubijanje životinje

- (1) Tko životinju teško zlostavlja ili izlaže nepotrebnim ili dugotrajnim mukama, ili joj nanosi nepotrebne boli, ili protupravno razara životinjska staništa u većoj mjeri ili na širem prostoru, ili protivno propisima ubija životinje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini radi oklade ili drugog pribavljanja imovinske koristi, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće većeg broja životinja ili životinje čija je vrsta posebno zaštićena, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 319.

Protuzakoniti lov

- (1) Tko protupravno ubije, rani ili uhvati za vrijeme lovostaja divljač u većem broju ili u većoj vrijednosti, ili divljač čiji je lov stalno zabranjen, ili tko neovlašteno iznese izvan zemlje vrhunski trofej veće vrijednosti ili vrhunske trofeje u većem broju, ili tko lovi zaštićenu životinjsku vrstu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini sredstvima ili na način koji je zabranjen ili kojim se divljač masovno uništava, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ulovljena divljač i sredstva uporabljena za lov oduzet će se.

Članak 320.

Protuzakoniti ribolov

- (1) Tko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme u vrijeme kada je to zabranjeno ili na području na kojemu je to zabranjeno, ili tko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvima za omamljivanje ili drugim načinom ili sredstvom koji su štetni za njihovo rasplodivanje ili koji su propisima zabranjeni, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno uginuće ribe ili drugih slatkovodnih ili morskih životinja ili organizama u širim razmjerima, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (3) Ulov i sredstva za lov oduzet će se.

Članak 321.

Oštećenje, uništenje i nedopušteni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode

- (1) Tko ošteti ili uništi spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prema spomeniku kulture ili zaštićenom objektu prirode osobite vrijednosti ili je prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko bez dopuštenja nadležnog tijela izveze ili iznese izvan zemlje spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se počinitelj koji spomenik kulture ili zaštićeni objekt po proteku roka određenoga u dopuštenju za iznošenje ne vrati.

Članak 322.

Nedopušteno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture

- (1) Tko bez dopuštenja nadležnog tijela obavi na spomeniku kulture konzervatorske, restauratorske ili istraživačke radove ili protivno zabrani ili bez dopuštenja nadležnog tijela obavlja arheološka iskapanja ili istraživanja, pa uslijed toga spomenik

bude uništen, teško oštećen ili izgubi osobine spomenika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u odnosu na spomenik kulture osobite vrijednosti ili značenja ili je prouzročena znatna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXVII

KAZNENA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Članak 323.

Izazivanje opće opasnosti

- (1) Tko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili pucanjem iz vatrenog oružja ili kakvom opće opasnom radnjom ili opće opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrovnih plinova ili ionizirajućeg zračenja, ili te naprave ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, pa time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini na mjestu gdje je okupljen veći broj ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 324.

Uništenje ili oštećenje važnih gospodarskih objekata ili javnih naprava

- (1) Tko rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti, važan industrijski, poljoprivredni ili drugi gospodarski objekt, napravu ili postrojenje za vodu, toplinu, plin, električnu ili drugu energiju, naprave sustava veza ili druge naprave javne uporabe i time izazove njihov zastoj ili otežani rad, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko protupravno ukloni ili isključi iz rada naprave ili postrojenja iz stavka 1. ovoga članka i time izazove poremećaj u redovnom životu građana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 325.

Oštećenje zaštitnih naprava na radu

- (1) Tko u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad uništi, ošteti ili ukloni zaštitnu napravu i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Odgovorna osoba u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad, koja ne postavi zaštitne naprave ili ih ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i na taj način izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Pri izricanju uvjetne osude za kazneno djelo iz st. 2. i 3. ovoga članka sud može počinitelju odrediti obvezu da u određenom roku postavi zaštitne naprave.

Članak 326.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

- (1) Odgovorna osoba koja pri projektiranju, upravljanju ili izvođenju gradnje ili građevinskih radova postupi protivno propisima ili općepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 327.

Nesavjesno čuvanje pasa i drugih opasnih životinja

- (1) Tko pse ili druge opasne životinje izvodi na javna mjesta bez propisane brnjice ili druge odgovarajuće zaštite i bez izravnog čuvanja i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je kaznenim dijelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba tjelesno ozlijeđena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Članak 328.

Teška kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. (*Izazivanje opće opasnosti*) st. 1. do 3., članka 324. (*Uništenje ili oštećenje važnih gospodarskih objekata ili javnih naprava*) st. 1. i 2., članka 325. (*Oštećenje zaštitnih naprava na radu*) st. 1. i 2. i članka 326. (*Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova*) stavka 1. ovoga Zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. st. 1. do 3., članka 324. st. 1. i 2., članka 325. st. 1. i 2. i članka 326. stavka 1. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. stavka 4., članka 324. st. 3. i 4., članka 325. stavka 3. i članka 326. stavka 2. ovoga Zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz članka 323. stavka 4., članka 324. st. 3. i 4., članka 325. stavka 3. i članka 326. stavka 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 329.

Nepropisni prijevoz eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Tko protivno propisima o prijevozu eksplozivnog ili lako zapaljivog materijala preda na prijevoz javnim prometnim sredstvima eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prevozi ili prenosi koristeći se javnim prometnim sredstvima, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 330.

Oštećenje ustava

Tko ošteti izrađene ili prirodne ustave koje služe kao zaštita od prirodnih nepogoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 331.

Neotklanjanje opasnosti

- (1) Tko pravodobnom prijavom nadležnom tijelu ili na drugi način ne poduzme mjere radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugoga, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko odvrćanjem ili na drugi način spriječi drugoga u poduzimanju mjera radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXVIII

KAZNENA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA

Članak 332.

Ugrožavanje javnog prometa

- (1) Sudionik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa uslijed toga kod drugoga nastupi imovinska šteta preko 5.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Tko ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbusnog ili prometa žičarom dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većih razmjera, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 333.

Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

- (1) Tko pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja motornim vozilom, iako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni promet na putevima da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 334.

Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

- (1) Tko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem prometne naprave, sredstva, znaka ili naprave za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na prometnicama ili na drugi način tako ugrozi javni promet da time dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 335.

Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

- (1) Odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prijevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača, ili odgovorna osoba kojoj je povjereno upravljanje vožnjom, koja nesavjesnim obavljanjem dužnosti izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju, iako zna da vozač zbog umora, bolesti, utjecaja alkohola ili drugih razloga nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 336.

Teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa

- (1) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. (*Ugrožavanje javnog prometa*) st. 1. i 2., članka 333. (*Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti*) stavka 1., članka 334. (*Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom*) stavka 1. i članka 335. (*Nesavjestan nadzor nad javnim prometom*) st. 1. i 2. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. stavka 1. i 2., članka 333. stavka 1., članka 334. stavka 1. i članka 335. st. 1. i 2. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje godinu dana.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. stavka 3., članka 333. stavka 2., članka 334. stavka 2. i članka 335. stavka 3. ovoga Zakona prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz članka 332. stavka 3., članka 333. stavka 2., članka 334. stavka 2. i članka 335. stavka 3. ovoga Zakona prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 337.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

- (1) Vozač motornog vozila ili drugog prijevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći osobu koja je

ozlijeđena tim prijevoznim sredstvom ili čiju je ozljedu prouzročio,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ako kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena teška tjelesna ozljeda ili smrt ozlijeđene osobe,
počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

GLAVA XXIX

KAZNENA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Članak 338.

Dogovor za počinjenje kaznenih djela

Tko s drugim dogovori počinjenje kaznenog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za dogovor počinjenja takvog pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 339.

Pripremanje kaznenog djela

Tko nabavi ili pripremi sredstva ili ukloni prepreke ili poduzme kakvu drugu radnju koja stvara uvjete za izravno počinjenje, ali nije dio počinjenja kaznenog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ukoliko za pripremanje pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 340.

Udruživanje radi počinjenja kaznenih djela

(1) Tko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba s ciljem počinjenja kaznenih djela propisanih zakonom u Federaciji za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi počinjenja pojedinog kaznenog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko postane pripadnikom grupe ljudi ili udruženja iz stavka 1. ovoga članka,
kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Pripadnik grupe ljudi koji otkrije grupu ili pripadnik udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovu sastavu ili za njih počinio kazneno djelo,
može se osloboditi kazne.

(4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi počinjenje kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine,

a može se i osloboditi kazne.

Članak 341.

Sudjelovanje u grupi ljudi koja počini kazneno djelo

(1) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem usmrti neku osobu ili je teško tjelesno ozlijedi, počini paljevinu, ošteti imovinu u većem opsegu ili počini druga teška nasilja ili koja pokušava počinuti takva djela, za samo sudjelovanje u toj grupi ljudi

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Tko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 342.

Zločinačka organizacija

(1) Tko počini kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji kao pripadnik zločinačke organizacije, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Tko kao pripadnik zločinačke organizacije počini kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Tko organizira ili bilo kako upravlja zločinačkom organizacijom koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokušava kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

(4) Tko postane pripadnikom zločinačke organizacije koja zajedničkim djelovanjem počini ili pokušava kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino kazneno djelo nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

(5) Pripadnik zločinačke organizacije iz stavka 1. do 4. ovoga članka, koji zločinačku organizaciju otkrije,

može se osloboditi kazne.

Članak 343.

Izrada i nabavka oružja i sredstava namijenjenih počinjenju kaznenih djela

(1) Tko oružje, eksplozivne tvari ili sredstva za njihovo pripravljanje ili otrove za koje zna da su namijenjeni počinjenju kaznenog djela izradi, nabavi ili drugome omogućiti da do njih dođe,
kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko izradi ili drugome ustupi lažni ključ, otpirač ili kakvu drugu stvar ili sredstvo za provalu, iako zna da je namijenjeno počinjenju kaznenog djela, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 344.

Neprijavljivanje pripremanja kaznenog djela

- (1) Tko zna da se priprema počinjenje kaznenog djela za koje se po zakonu u Federaciji može izreći tri godine zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće spriječiti njegovo počinjenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili počinjeno, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u odnosu na kazneno djelo za koje se po zakonu u Federaciji može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Za kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Članak 345.

Neprijavljivanje kaznenog djela ili počinitelja

- (1) Tko zna za počinitelja kaznenog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili tko samo zna da je takvo djelo počinjeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave ovisi pravodobno otkrivanje počinitelja ili kaznenog djela, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi kazneno djelo za koje je saznala u obavljanju svoje dužnosti, ako se za to kazneno djelo može izreći kazna zatvora pet godina zatvora ili teža kazna.
- (3) Za kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.
- (4) Za kaznena djela iz st. 1. i 2. ovoga članka kaznit će se i doktor medicine, doktor stomatologije, primalja ili zdravstveni djelatnik, psiholog, javni bilježnik i djelatnik socijalne skrbi, ako je kazneno djelo počinjeno prema djetetu ili maloljetniku.

Članak 346.

Pomoć počinitelju nakon počinjenog kaznenog djela

- (1) Tko krije počinitelja kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili mu prikriivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili tko krije

osuđenika ili poduzima što drugo s ciljem izbjegavanja izvršenja izrečene kazne, sigurnosne mjere ili odgojne zavodske mjere,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko pruži pomoć iz stavka 1. ovoga članka počinitelju kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Tko pruži pomoć iz stavka 1. ovoga članka počinitelju kaznenog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kazna izrečena za kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne na koju je osuđena osoba kojoj je počinitelj pružio pomoć.
- (5) Za kazneno djelo iz st. 1. do 3. ovoga članka neće se kazniti osoba kojoj je počinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni rođak u ravnoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojčice ili njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, liječnik ili vjerski ispovjednik počinitelja.

Članak 347.

Lažno prijavljivanje

- (1) Tko prijavi koju određenu osobu da je počinila kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, znajući da ta osoba nije počinitelj, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseca do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko podmetanjem tragova kaznenog djela ili na drugi način izazove pokretanje kaznenog postupka zbog kaznenog djela propisanog zakonom u Federaciji protiv osobe za koju zna da nije počinitelj.
- (3) Tko sam sebe prijavi da je počinio kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, iako ga nije počinio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Kaznom iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se tko prijavi da je počinjeno kazneno djelo propisano zakonom u Federaciji, iako zna da to djelo nije počinjeno.

Članak 348.

Davanje lažnog iskaza

- (1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji daje lažni iskaz, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se stranka koja pri izvođenju dokaza ispitivanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku u Federaciji daje lažni iskaz, a na tome je iskazu utemeljena odluka donesena u tom postupku.

- (3) Ako je lažni iskaz dan u kaznenom postupku u Federaciji, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako su zbog kaznenog djela iz stavka 3. ovoga članka nastupile osobito teške posljedice za okrivljenika, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ako počinitelj dragovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što je donesena konačna odluka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseca, a može se i osloboditi kazne.

Članak 349.

Sprječavanje dokazivanja

- (1) Tko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prisile ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažni iskaz, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji sakrije, ošteti, uništi ili učini neuporabljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili stegovnom postupku u Federaciji ukloni, uništi, pomakne ili premjesti kakav granični kamen, zemljomjerski znak ili uopće kakav znak o vlasništvu ili nekom drugom stvarnom pravu ili uporabi vode, ili tko s istim ciljem takav znak lažno postavi.

Članak 350.

Povreda tajnosti postupka

Tko neovlašteno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili upravnom postupku u Federaciji, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom nadležne institucije u Federaciji proglašeno tajnom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 351.

Neizvršenje sudske odluke

- (1) Odgovorna osoba u tijelu vlasti ili pravnoj osobi ili drugim institucijama u Federaciji koja ne postupi po pravomoćnoj odluci suda u Federaciji, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se odgovorna osoba koja odbije izvršiti odluku Doma za ljudska prava za Federaciju ili odluku Ustavnog suda Federacije koju je dužna izvršiti.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka prouzročena teža povreda prava drugoga ili značajna materijalna šteta, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 352.

Odavanje istovjetnosti zaštićenog svjedoka

Sudac suda u Federaciji ili druga službena osoba koja je sudjelovala u ispitivanju zaštićenoga svjedoka u kaznenom postupku koji se vodi po zakonu Federacije, koja neovlaštenoj osobi učini pristupačnim podatke o istovjetnosti zaštićenog svjedoka, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 353.

Povreda sudske odluke o zabrani obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

Tko drugome omogućiti obavljanje zanimanja, djelatnosti ili dužnosti iako zna da mu je pravomoćnom sudskom odlukom izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili zaštitna mjera zabrane obavljanja određenih dužnosti, ili je takva zabrana pravna posljedica osude, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 354.

Pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda

- (1) Osoba kojoj je temeljem zakona oduzeta sloboda, koja se udruži s drugim osobama kojima je temeljem zakona oduzeta sloboda s ciljem da se nasilno oslobodi ili da te osobe zajednički napadnu osobe čijem su nadzoru povjerene, ili da ih silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu prisile da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzročena imovinska šteta većih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročena smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

Članak 355.

Bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda

Tko uporabom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo druge osobe pobjegne iz kazneno-popravne ustanove ili zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 356.

Omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda

- (1) Tko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način omogućiti bijeg osobi kojoj je temeljem zakona oduzeta sloboda, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini kao član grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 357.

Povreda zakona od suca

Sudac Ustavnog suda Federacije ili sudac suda u Federaciji koji s ciljem da drugome pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXX

KAZNENA DJELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG PROMETA

Članak 358.

Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene radnje

- (1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje koju je poduzela u okviru svojih ovlasti ili je na isti način prisili na obavljanje službene radnje, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka službena osoba uvrijeđena, zlostavljana ili je lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno prijetnjom uporabe oružja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(3) Tko kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga članka počini prema službenoj osobi pri obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda, uhićenja počinitelja kaznenog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(4) Ako je počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe, može se osloboditi kazne.

Članak 359.

Napad na službenu osobu u obavljanju poslova sigurnosti

(1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službenu osobu ili osobu koja joj pomaže u obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. ovoga članka službena osoba ili osoba koja joj pomaže lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz st. 1.

ovoga članka počinjeno uz prijetnju uporabom oružja,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka službena osoba ili osoba koja joj pomaže teško tjelesno ozlijeđena,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ako je počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj pomaže,

može se osloboditi kazne.

Članak 360.

Sudjelovanje u grupi ljudi koja spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje

(1) Tko sudjeluje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem spriječiti ili pokuša spriječiti službenu osobu u obavljanju službene radnje ili je na taj način prisili na obavljanje službene radnje, za samo sudjelovanje

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko organizira ili bilo kako upravlja grupom ljudi koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Članak 361.

Organiziranje otpora

(1) Tko druge organizira ili poziva na pružanje nasilnoga otpora zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih tijela, ili pruža otpor službenoj osobi u obavljanju službene radnje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno neprovođenje ili je znatno otežano provođenje zakonite odluke ili mjere nadležnog tijela,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Tko organizira ili bilo kako upravlja grupom ljudi koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 362.

Nasilničko ponašanje

(1) Tko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugoga, nasiljem prema drugome, izazivanjem tuče ili osobito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u sastavu grupe ljudi, ili ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka prouzročeno

teško poniženje više osoba, ili je neka osoba lako tjelesno ozlijeđena,
kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 363.

Neovlašteno posjedovanje ili ugrožavanje javnoga reda putem radio ili televizijske postaje

- (1) Tko protivno propisima o sustavu veza posjeduje radio ili televizijsku postaju ili radio i televizijsku postaju koristi bez propisanoga odobrenja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko grubo kršeći standarde profesionalnoga ponašanja medija i novinara, koristi huškački ili govor mržnje ili govor koji očito poziva ili potiče na nasilje, narodnosne ili etničke sukobe i time dovede do ugrožavanja javnoga reda ili mira, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 364.

Neovlašteno bavljenje određenim zanimanjem

Tko se neovlašteno za nagradu bavi određenim zanimanjem za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donijetim temeljem zakona potrebno dopuštenje nadležnoga tijela,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 365.

Nesudjelovanje u otklanjanju opće opasnosti

Tko protivno nalogu nadležnoga tijela bez opravdanog razloga odbije sudjelovati u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili slične opasnosti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 366.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Tko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlaštena službena osoba stavila radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili tko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka otvori osigurani predmet ili uđe u takvu prostoriju,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 367.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Tko protupravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neuporablјivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu institucije u Federaciji ili druge pravne osobe koja obavlja javne ovlasti ili se kod njih nalazi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 368.

Uništenje ili prikrivanje arhivske građe

Tko uništi, prikrije ili učini neuporablјivom arhivsku građu ili je iznese izvan zemlje bez prethodnog odobrenja nadležnoga tijela,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 369.

Lažno predstavljanje

- (1) Tko se s ciljem da sebi ili drugome pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu lažno predstavlja kao službena ili vojna osoba ili neovlašteno nosi oznake službene ili vojne osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko izvrši kakvu radnju koju je ovlaštena izvršiti samo određena službena osoba.

Članak 370.

Samovlašće

- (1) Tko uporabom sile ili ozbiljnom prijetnjom pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini u sastavu grupe ljudi ili udruženja organiziranoga radi počinjenja toga kaznenog djela, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 371.

Nedopušteno držanje oružja ili eksplozivnih tvari

- (1) Tko neovlašteno izradi, prepravi, proda, nabavi ili razmijeni vatreno oružje, streljivo ili eksplozivne tvari, ili tko neovlašteno drži vatreno oružje, streljivo ili eksplozivne tvari čija nabavka građanima uopće nije dopuštena, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine,
- (2) Tko počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka u odnosu na veću količinu vatrenog oružja, streljiva ili eksplozivnih tvari, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Tko dragovoljno preda sredstva iz stavka 1. ovoga članka nadležnom tijelu, može se blaže kazniti.

Članak 372.

Zlouporaba znaka za pomoć i opasnost

Tko zlouporabi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano poziva u pomoć s ciljem da izazove izlazak službenika državnih tijela ili vatrogasaca ili zaustavljanje prometa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 373.

Krivtvorenje isprave

- (1) Tko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava uporabi kao prava, ili tko lažnu ili preinačenu ispravu uporabi kao pravu ili je nabavi radi uporabe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini glede javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 374.

Posebni slučajevi krivotvorenja isprave

Smatrat će se počinjenjem kaznenog djela krivotvorenja isprava i kaznit će se po članku 373. (*Krivotvorenje isprave*) stavku 1. ovoga Zakona:

- tko kakav papir, blanket ili kakav drugi predmet koji je neka osoba potpisala neovlašteno popuni kakvom izjavom koja ima vrijednost za pravne odnose;
- tko drugoga obmane o sadržaju kakve isprave i taj je potpiše smatrajući da potpisuje kakvu drugu ispravu ili kakav drugi sadržaj;
- tko ispravu izda u ime druge osobe bez njezine ovlasti ili u ime osobe koja ne postoji;
- tko kao izdavalac isprave uz svoj potpis navede da ima kakav položaj, zvanje ili čin iako nema takav položaj, zvanje ili čin, a to ima bitni utjecaj na dokaznu snagu isprave;
- tko ispravu izradi neovlaštenom uporabom pravoga pečata ili znaka.

Članak 375.

Ovjerovljivanje neistinitog sadržaja

- Tko dovođenjem u zabludu nadležnog tijela učini da ono u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjerovi štogod neistinito što treba služiti kao dokaz u pravnom prometu, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ispravu, zapisnik ili knjigu iz stavka 1. ovoga članka uporabi znajući da su neistiniti.

Članak 376.

Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe

- Doktor medicine, doktor stomatologije ili veterinar koji izda neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- Tko uporabi neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Članak 377.

Nadriparstvo

Tko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašteno za nagradu bavi pružanjem pravne pomoći, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 378.

Ometanje vjerskih obreda

- Tko ometa ili spriječi vjerski obred, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini uporabom sile ili ozbiljnom prijetnjom uporabe sile, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 379.

Povreda mira pokojnika

- Tko neovlašteno prekopa, razruši, ošteti ili na drugi način grubo oskrvne grob ili drugo mjesto ukopa ili spomen na umrle, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- Tko neovlašteno iskopa, odnese, ošteti, uništi, sakrije ili premjesti tijelo, dio tijela ili pepeo umrle osobe, ili tko oskrvne tijelo umrle osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

GLAVA XXXI

KAZNENA DJELA PODMIĆIVANJA I KAZNENA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE DUŽNOSTI

Članak 380.

Primanje dara i drugih oblika koristi

- Službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovoga članka, a u svezi toga, zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.
- Primljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

Članak 381.

Davanje dara i drugih oblika koristi

- Tko službeno ili odgovornoj osobi u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Tko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svoje ovlasti učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili tko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u Federaciji uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio kazneno djelo prije njegova otkrivanja ili saznanja da je otkriveno, može se osloboditi kazne.
- (4) Priljubljeni dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stavka 3. ovoga članka može se vratiti osobi koja je dala mito.

Članak 382.

Protuzakonito posredovanje

- (1) Tko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korištenjem svojeg službenog ili utjecajnog položaja u Federaciji posreduje da se učini ili ne učini koja službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko koristeći svoj službeni ili utjecajni položaj u institucijama u Federaciji posreduje da se učini službena radnja koja se ne bi smjela učiniti ili da se ne učini službena radnja koja bi se morala učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je za počinjenje kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka primljena nagrada ili kakva druga korist, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 383.

Zlouporaba položaja ili ovlasti

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorištavanjem svojeg službenog položaja ili ovlasti, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugome kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugoga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 384.

Pronevjera u službi

- (1) Tko s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretnine koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 385.

Prijevarena u službi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist, podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlaštenu osobu da učini nezakonitu isplatu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Članak 386.

Posluga u službi

Tko se neovlašteno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretninama koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji ili te stvari drugome neovlašteno dade na poslugu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 387.

Nesavjestan rad u službi

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u obavljanju dužnosti, pa zbog toga pravo drugoga bude teško povrijeđeno ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 1.000 KM, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka teško povrijeđeno pravo drugoga ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 10.000 KM, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 388.

Odavanje službene tajne

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su službena tajna, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašteno uporabi takve podatke, nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna, ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.
- (3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno iz koristoljublja ili glede naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korištenja podataka izvan Federacije, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja počini kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (5) Nema kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka ako tko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije u Federaciji čiji je sadržaj oprečan ustavnom ustrojstvu Federacije, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u ustroju, djelatnosti i upravljanju službom, ako objava nema štetne posljedice za Federaciju.
- (6) Odredbe stavka 1. do 4. ovoga članka primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu nakon što joj je služba ili odgovornost u Federaciji prestala.

Članak 389.

Krivotvorenje službene isprave

- (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis, unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom ili službenim pečatom ovjerovi službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinitim sadržajem, ili koja svojim potpisom ili službenim pečatom omogućujući izradu takve isprave, knjige ili spisa s neistinitim sadržajem, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uporabi u službi ili pri poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neuporabljivom.

Članak 390.

Protuzakonita naplata i isplata

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja od drugoga naplati što drugi nije dužan, ili naplati više nego je dužan, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati ili preda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 391.

Protuzakonito oslobodenje osobe kojoj je oduzeta sloboda

Službena osoba u Federaciji koja protuzakonito oslobodi osobu kojoj je oduzeta sloboda, a koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne u bijegu, ili joj omogućava nedopuštenu vezu ili prijepisku radi pripremanja bijega, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 392.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretrazi ili izvršenju

Službena osoba u Federaciji koja pri pretrazi stana, prostorija ili osoba ili pri izvršenju, oduzme pokretninu s ciljem da njezinim prisvajanjem pribavi sebi ili drugome protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

GLAVA XXXII

KAZNENA DJELA PROTIV SUSTAVA ELEKTRONSKE OBRADE PODATAKA

Članak 393.

Oštećenje računalnih podataka i programa

- (1) Tko ošteti, izmijeni, izbriše, uništi ili na drugi način učini neuporabljivim ili nepristupačnim tuđe računalne podatke ili računalne programe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko unatoč zaštitnim mjerama neovlašteno pristupi računalnim podacima ili programima ili neovlašteno presreće njihov prijenos, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko onemogućiti ili otežati rad ili korištenje računalnog sustava, računalnih podataka ili programa ili računalnu komunikaciju.
- (4) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počinjeno u odnosu na računalni sustav, podatak ili program tijela vlasti, javne službe, javne ustanove ili gospodarskog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzročena znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(5) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugome dostupne posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke sačinjene ili prilagođene radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. do 3. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(6) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci sačinjeni, korišteni ili prilagođeni radi počinjenja kaznenih djela, kojima je kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počinjeno, oduzet će se.

Članak 394.

Računalno krivotvorenje

(1) Tko neovlašteno izradi, unese, izmijeni, izbriše ili učini neuporabljivim računalne podatke ili programe koji imaju vrijednost za pravne odnose, s ciljem da se uporabe kao pravi ili sam uporabi takve podatke ili programe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno u odnosu na računalne podatke ili programe tijela, javne službe, javne ustanove ili gospodarskog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzročena znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(3) Tko neovlašteno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugome pristupačnim posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagođene radi počinjenja kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci sačinjeni, korišteni ili prilagođeni radi počinjenja kaznenih djela, kojima je počinjeno kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka, oduzet će se.

Članak 395.

Računalna prijevarena

(1) Tko neovlašteno unese, ošteti, izmijeni ili prikrije računalni podatak ili program ili na drugi način utječe na ishod elektronske obrade podataka s ciljem da sebi ili drugome pribavi protupravnu imovinsku korist i time drugome prouzroči imovinsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

(4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini samo s ciljem da drugoga ošteti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 396.

Ometanje rada sustava i mreže elektronske obrade podataka

Tko neovlaštenim pristupom u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka izazove zastoj ili poremeti rad toga sustava ili mreže,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Članak 397.

Neovlašteni pristup zaštićenome sustavu i mreži elektronske obrade podataka

(1) Tko se neovlašteno uključi u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka kršenjem mjera zaštite,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko uporabi podatak dobiven na način iz stavka 1. ovoga članka,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako su kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročene drugome teške posljedice,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Članak 398.

Računalna sabotaza

Tko unese, izmijeni, izbriše ili prikrije računalni podatak ili program ili se na drugi način umiješa u računalni sustav, ili uništi ili ošteti naprave za elektronsku obradu podataka s ciljem da onemogući ili znatno omete postupak elektronske obrade podataka značajnih tijelima vlasti, javnim službama, javnim ustanovama, gospodarskim društvima ili drugim pravnim osobama od posebnog javnog interesa, pa time prouzroči štetu u iznosu većem od 500.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

GLAVA XXXIII

KAZNENA DJELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA FEDERACIJE

Članak 399.

Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi

(1) Vojna osoba koja ne izvrši ili odbije izvršiti zapovijed nadređenoga u svezi službe, pa zbog toga nastupi nemogućnost obavljanja ili otežano obavljanje službe ili opasnost po život ljudi ili imovinu velike vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

(2) Vojna osoba koja se protivi stražaru, ophodnji, službujućem ili drugoj vojnoj osobi u sličnoj službi, dok obavljaju svoju službenu dužnost te

vojna osoba koja ne posluša njihov poziv ili ne izvrši ili odbije izvršiti njihovu zapovijed, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenoga, stražara, ophodnje, službujućega ili druge vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 400.

Odbijanje primanja i uporabe oružja

(1) Vojna osoba koja protivno propisima i bez opravdana razloga odbije primiti oružje ili ga uporabiti po zapovijedi ili po pravilima službe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Vojni obveznik koji bez opravdana razloga odbije primiti oružje od nadležnog tijela koje mu se dodjeljuje u svezi sa službom u pričuvnom sastavu oružanih snaga,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Nema kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka kad se radi o vojnoj osobi ili vojnom obvezniku kojemu je u propisanom postupku uvažen prigovor savjesti.

Članak 401.

Protivljenje nadređenome

(1) Vojna osoba koja zajedno s drugim vojnim osobama odbije zapovijed nadređenoga u svezi službe ili odbije izvršiti svoju dužnost, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Vojna osoba koja pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka uporabi oružje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko organizira ili bilo kako upravlja počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka te vojni starješina koji je sudjelovao u takvome djelu.

(4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenoga, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 402.

Prisila prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti

(1) Tko silom ili prijetnjom da će izravno uporabiti silu spriječi vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti ili je na taj način prisili na obavljanje službene dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba teško uvrijeđena, ili je prema njoj bezobzirno postupano ili je lako tjelesno ozlijeđena ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uporabom oružja,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 403.

Napad na vojnu osobu u obavljanju službe

(1) Tko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti vojnu osobu koja obavlja službu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba lako tjelesno ozlijeđena, ili je kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počinjeno uporabom oružja,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka vojna osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili su prouzročene teške posljedice za službu,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Ako je pri počinjenju kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka počinitelj s namjerom usmrtio vojnu osobu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(5) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. ovoga članka koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe,

može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 404.

Zlostavljanje podređenoga ili mladega

(1) Vojni starješina koji u službi ili u svezi službe zlostavlja podređenoga ili mladega ili s njime postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema više osoba,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. i 2. koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe,

može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 405.

Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe

(1) Vojna osoba koja postupi protivno propisima o stražarskoj ili ophodnoj službi, službi službujućega ili drugoj sličnoj službi, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini blizu skladišta oružja, streljiva ili eksplozivnog materijala ili blizu drugog važnog objekta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je kaznenim djelom iz st. 1. i 2. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Tko kazneno djelo iz st. 1. do 4. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se:
- za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka, kaznom zatvora do šest mjeseci,
 - za kazneno djelo iz stavka 2. ovoga članka, kaznom zatvora do jedne godine,
 - za kazneno djelo iz stavka 3. ovoga članka, kaznom zatvora do tri godine,
 - za kazneno djelo iz stavka 4. ovoga članka, kaznom zatvora do pet godina.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 5. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. i 4. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 406.

Podnošenje neistinitih prijava i izvješća

Vojna osoba koja u obavljanju dužnosti podnese prijavak ili izvješće neistinitog sadržaja, ili u prijavku ili izvješću prešuti koju činjenicu koju nije smjela prešutjeti, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 407.

Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe

- (1) Vojni starješina koji ne poduzima propisane, zapovijedene ili druge očito potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su mu povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnome stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj spremnosti, za urednu opskrbu postrojbe koja mu je povjerena hranom, opremom ili materijalom, za čuvanje i njegu stoke ili mjere radi pravodobnog i urednog izvršenja osiguravajućih radova ili osiguranja objekata koji su mu povjereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 2. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine,
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Članak 408.

Neosiguranje na vojnim vježbama

- (1) Vojna osoba koja na vježbi, obuci ili u obavljanju pokusa ne poduzme propisane, naložene ili očito potrebne mjere osiguranja ili opreza, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzročena imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 1. ovoga članka neka osoba usmrćena, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 2. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je kaznenim djelom iz stavka 4. ovoga članka prouzročena posljedica iz stavka 3. ovoga članka, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Članak 409.

Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe

- (1) Tko bez opravdana razloga ne dođe u određeno vrijeme na novačenje, radi priopćavanja ratnog rasporeda ili primanja oružja, ili na služenje vojnog roka, vojnu vježbu ili drugu vojnu vježbu, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Tko se krije s ciljem izbjegavanja obveze iz stavka 1. ovoga članka, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Tko napusti zemlju ili ostane u inozemstvu s ciljem izbjegavanja novačenja ili služenja vojnoga roka, vojne vježbu ili druge vojne službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Počinitelj kaznenog djela iz st. 1. do 3. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Članak 410.

Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevaram

- (1) Tko s ciljem izbjegavanja vojne službe ili radi raspoređivanja na lakšu dužnost sebe ozlijedi ili na drugi način onesposobi za vojnu službu, ili simulira bolest ili uporabi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Tko drugoga, s ili bez njegova pristanka, tjelesno ozlijedi ili ga na drugi način onesposobi s ciljem izbjegavanja vojne službe ili druge vojne obveze, ili u istome cilju za njega uporabi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je kaznenim djelom iz stavka 2. ovoga članka prouzročena trajna nesposobnost za vojnu službu ili drugu vojnu obvezu, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Članak 411.

Protuzakonito oslobođenje od vojne službe

Tko zlouporabom svoga položaja ili ovlasti postigne oslobođenje vojne osobe ili osobe koja podliježe vojnoj obvezi od vojne dužnosti ili njezino raspoređivanje na lakšu dužnost,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Članak 412.

Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga

- (1) Vojna osoba koja samovoljno napusti svoju postrojbu ili službu i ne vrati se na dužnost u roku od deset dana ili se u istome roku ne vrati na dužnost s dozvoljenoga dopusta izvan postrojbe ili službe, te vojna osoba koja samovoljno napustiti svoju postrojbu ili službu za vrijeme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stupnja borbene spremnosti postrojbe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Vojna osoba koja se krije s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Vojna osoba koja napusti zemlju s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 2. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.
- (5) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 3. ovoga članka koji se dragovoljno javi nadležnom tijelu Federacije, može se blaže kazniti.

Članak 413.

Neproisan ili nepažljiv odnos prema povjerenome oružju

Tko nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje povjerenim oružjem, streljivom ili eksplozivom koji

pripadaju vojnoj postrojbi ili vojnoj ustanovi, pa time prouzroči njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Članak 414.

Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem

Tko prisvoji, otuđi, založi, preda drugome na uporabu, oštetiti ili uništi oružje, streljivo ili eksploziv koji su mu dati na uporabu i služe potrebama obrane,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Članak 415.

Odavanje vojne tajne

- (1) Vojna osoba ili druga osoba koja protivno svojim dužnostima glede čuvanja vojne tajne priopći, preda drugome ili mu na drugi način učini pristupačnim podatke koji su vojna tajna ili pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda nepozvanoj osobi.

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz koristoljublja ili glede osobito povjerljivih podataka ili radi objave ili uporabe tih podataka izvan zemlje,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka počini iz nehaja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Članak 416.

Kažnjavanje za kaznena djela počinjena za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti

- (1) Tko kazneno djelo iz članka 399. (*Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi*) stavka 2., članka 400. (*Odbijanje primanja i uporabe oružja*) stavka 2., članka 401. (*Protivljenje nadređenome*) st. 1. i 4., članka 402. (*Prisila prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti*) st. 1. i 3., članka 403. (*Napad na vojnu osobu u obavljanju službe*) st. 1., 2. i 5., članka 405. (*Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe*) st. 1., 2. i 5., članka 406. (*Podnošenje neistinitih prijava i izvješća*), 407. (*Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne postrojbe*) st. 1. i 4. do 6., članka 408. (*Neosiguranje na vojnim vježbama*) st. 1. i 4. do 6., članka 409. (*Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe*) stavka 1., članka 410. (*Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevarom*) stavka 1., članka 412. (*Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga*) st. 1. i 3. i članka 415. (*Odavanje vojne tajne*) stavka 3. ovoga Zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Tko kazneno djelo iz članka 402. stavka 2., članka 403. stavka 3., članka 405. st. 3. i 6., članka 407. st. 2. i 3., članka 408. st. 2. i 3., članka 410. stavka

2., članka 411. (*Protuzakonito oslobodjenje od vojne službe*), 413. (*Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenome oružju*), 414. (*Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem*) i 415. stavka 1. ovoga Zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(3) Tko kazneno djelo iz članka 399. stavka 1., članka 400. stavka 1., članka 401. st. 2. i 3., članka 403. stavka 4., članka 405. stavka 4., članka 409. st. 2. i 3., članka 410. stavka 3. članka 412. stavka 2. i članka 415. stavka 2. ovoga zakona, počini za vrijeme ratnog stanja ili stanja izravne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Članak 417.

Izricanje stegovne kazne ili stegovne mjere

Za kazneno djelo protiv oružanih snaga Federacije s propisanom kaznom zatvora do tri godine, vojnoj se osobi može umjesto kaznenopravne sankcije izreći stegovna kazna ili stegovna mjera utvrđena propisima kojima se uređuje stegovna odgovornost u oružanim snagama, ako je djelo osobito lakog oblika i ako to zahtijevaju interesi službe.

Članak 418.

Odgovornost za kazneno djelo počinjeno po zapovijedi nadređenoga

Nema kaznenog djela ako njegova zakonska obilježja ostvari podređeni po zapovijedi nadređenoga, a ta se zapovijed tiče službene dužnosti, osim ako se zapovijed odnosi na počinjenje genocida, ratnog zločina ili drugog kaznenog djela za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, ili ako je bilo očito da se izvršenjem zapovijedi počinjava kazneno djelo.

GLAVA XXXIV

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 419.

Prestanak važenja bivšeg Zakona

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 43/98, 2/99, 15/99 i 29/00 i 59/02).

Članak 420.

Obveza usklađivanja pravomoćno izrečenih kaznenopravnih sankcija

(1) Izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama kaznenog zakona iz članka 419. (*Prestanak važenja bivšeg zakona*) ovoga Zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, ima se u nazivu kaznenog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom Zakonu.

(2) Usklađivanje pravomoćno izrečene odluke iz stavka 1. ovoga članka vrši sud koji je donio tu odluku u prvom stupnju. Ovo usklađivanje se vrši po službenoj dužnosti u roku od 30 dana od dana početka primjene ovoga Zakona.

Članak 421.

Stupanje na snagu ovoga Zakona

Ovaj Zakon stupa na snagu 1. kolovoza 2003. godine.

Predsjedatelj Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić , v. r.	Predsjedatelj Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Ibrahimović , v. r.